

bibban

I Pargas fostras
**megaläsare
& bokninjor**

SID 10

Bibliotek
i samarbete

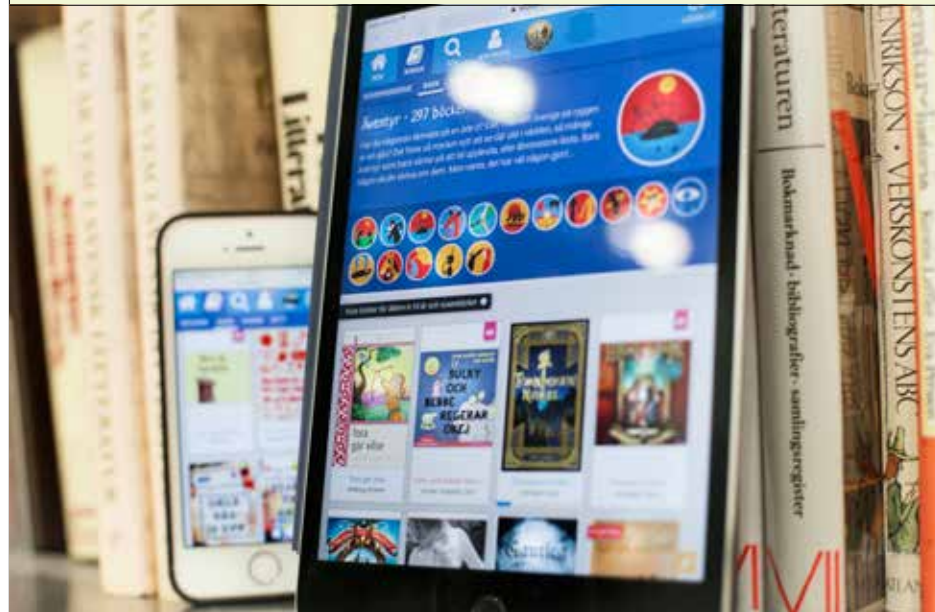
SID 18

Astrid
och rasismen

SID 24

Innehåll 3 / 2017

Finlands svenska biblioteks dagar hade i år temat "Samarbete", ett tema som är aktuellt för biblioteken på olika sätt. Under dagarna diskuterades både samarbete mellan bibliotek, mellan biblioteksförningar och mellan bibliotek och andra instanser.

I8-21

STINA WIRSÉN: VUXNA IDYLLISERAR OFTA BARNLITTERATUREN

22

LÄSFOSTRAN OCH SKOLBIBLIOTEK

- I0** Läsviskan är sajten som sporrar till läsning
- I4** Skolbiblioteket – mer än bara ett bokrum
- I6** Barnlitteraturen på paradplats i Ebban
- I3** Kolumn: Soffor och läsväskor
- I5** Läsambassadörsprojektet är avslutat

UTBLICK: UPPSALA LÄNSBIBLIOTEK

26 ALLA KAN LÄSA OCH HÖR SEN!

28 NOG BEHÖVS GRÄNSPASSAGER SOM BERIKAR, SOM UTVECKLAR

AKTUELLT..... **4-8**

Kolumn: Hur är det med tillgängligheten? **9**

Läsfostran och skolbibliotek **10-16**

Finlandssvenska klassiker..... **17**

Finlands svenska biblioteks dagar **18-23**

Poesibok för barn årets biblioteksbok **21**

Kolumn: Astrid och rasismen **24**

Utblick:
Uppsala Länsbibliotek..... **26-29**

Träff för bibliotekschefer **29**

Lästipset **29**

Att se bortom det egna jaget och ta in omvärlden..... **30**

Föreningsnytt..... **32**

4

NORDISKA VÅSEN PÅ ENTRESSEBIBLIOTEKET

BOKKALASET: DET GODA SAMTALET KRING LITTERATUREN

7

FÖLJ FINLANDS SVENSKA BIBLIOTEKS FÖRENING OCKSÅ PÅ FACEBOOK!
» [facebook.com/finlands.svenska.biblioteksforening](https://www.facebook.com/finlands.svenska.biblioteksforening)

Vad gör vi? Och varför?

Annu ett år närmar sig sitt slut och det är dags att summera vad som varit och reflektera över hur det blev. Vårt år har varit ett år av reflektion. Vem är vi? Vad gör vi? Och varför?

Styrelsen började året med att fortsätta det strategiarbete vi påbörjat året innan med tankar och diskussioner om styrkor och svagheter, om möjligheter och hot och framför allt diskussioner om vad vi vill satsa på. Det resulterade i den strategi som presenterades och godkändes under höstmötet och som slår fast att vårt primära syfte är att bevaka och främja biblioteksverksamhet och gemenskap bland biblioteksanställda på svenska i Finland.

För att liten förening med begränsade resurser behövs samarbete för att kunna förverkliga vårt syfte, och det samarbetet har vi i första hand med Finlands biblioteks förening. I år resulterade det bland annat i rapporten om bibliotekens ekonomiska effekter vars innehåll vi hoppas kommer att användas och synas ännu länge.

I samband med strategin diskuterade styrelsen också föreningens stadgar och en möjlighet att luckra upp vissa punkter för att minimera byråkratin. De nya stadgarna godkändes på höstmötet i Närpes. Det var givande att få diskutera förslaget i styrelsen, på både vår- och höstmötet och att också få synpunkter av de tidigare ordförandena. Eller som en tidigare ordförande skrev ”de går ju alltid att ändra igen”, och så är det. Inget är bestående ens i en liten finlandssvensk biblioteks förening.

Biblioteksdagarna i Närpes höll innehållsmässigt en hög standard med bland annat både den finska och den svenska biblioteks föreningens verksamhetsledare som gäster. Under planeringsarbetet och också under själva konferensen diskuterades för- och nackdelar med att placera dagarna på orter dit förbindelserna inte är de livligaste. När dagarna var till ända och det kändes som om hela staden engagerat sig i arrangemangen, och lokaltidningen gjort till och med två intervjuer, insåg jag åter att fördelarna vinner över nackdelarna. Det är viktigt att vi syns på de orter där våra medlemmar finns.

I fjol fick vi mycket positiv respons på vår omgjorda Bibban. Ny layout, en f.d. journalist som styrelsemedlem och ny ansvarig för tidningen var ett lyckat val. När det året var till ända visade det sig ändå att arbetet med tidningen är för arbetsdrygt för att någon skall göra det på egen fritid. Att ge ut Bibban är en viktig del av vår verksamhet och för att den ska locka till läsning bör den fortsatt hålla en hög standard och därför gick vi ut och sökte en frilansjournalist som chefredaktör för tidningen. Årets nummer har fått fortsatt positiv feedback och vi är glada för att Bibbans chefredaktör tackade ja till att fortsätta också nästa år.

Nästa år då? Enligt verksamhetsplanen som godkändes i Närpes ska vi bland annat förnya vår webbplats, göra en medlemsenkät för att få veta vad ni vill av er förening och sist men inte minst arrangera Finlands svenska biblioteks dagar redan under våren. Jag önskar er alla ett fint slut på året och önskar er välkomna till Helsingfors på biblioteks dagar i slutet av maj 2018.

Karolina Zilliacus
är ordförande för FSBF

Bibban

är Finlands svenska biblioteks föreningens medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på bakpärmen.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

Utgivare

Finlands svenska biblioteks förening r.f.

Ansvarig utgivare

Karolina Zilliacus (ordf.)
ordforande@fsbfi.fi

Chefredaktör

Pamela Friström
bibban@fsbfi.fi

Redaktionsråd

Malin Hollmén
Lisa Strömsholm
Ylva Larsdotter
Layout Heidi Jylhä, Solid Media
Tryckeri Forsberg, Jakobstad

Annonser

Vill Du annonsera i Bibban?
Hör i så fall av dig till bibban@fsbfi.fi.

Annonsspriser:

Helsida (bakpärm) 350 €
Helsida (inlagga) 300 €
Halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

Material

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till bibban@fsbfi.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Studerande, arbetslösa, pensionärer och moderskapslediga 10 €
Konto: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Prenumerationsavgift

Inom Finland 35 €
Utomlands 45 €

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till medlem@fsbfi.fi

Webbplats www.fsbfi.fi

Pärmbild Pamela Friström

Barn- och ungdomsavdelningens personal var utklädda enligt tema.
Foton: Entressebiblioteket

Gästerna blev bjudna på köttbullar och kanelsnurror.

Nordiska väsen på Entressebiblioteket

■ Under den nordiska biblioteksveckan i november ordnade barn- och ungdomsteamet på Entressebiblioteket i Esbo en temadag. Målgruppen var elever i årskurs 4 och temat var Norden. Sammanlagt 11 skolklasser från finsk- och svenskspråkiga skolor deltog. Teman var språken, myterna, litteraturen, naturen, matkulturen, historia och innovationer.

Bibliotekets evenemangsbuss Välkky fick representera Island och där fick grupperna träffa en äkta islänning. Specialbibliotekarie **Mikaela Wickström** var också på plats och presenterade det nordiska biblioteket vid Kulturkontakt Nord. Hon talade också om språken i Norden. Vid en av stationerna fick eleverna bekanta sig med danska Lego och robotar. En station bestod av en frågesport.

Utklädd till vikingakvinna ledde jag själv aktiviteterna på en station med vikingate-

ma. Deltagarna fick dela med sig av vad de visste om temat och sedan berättade jag för dem om vikingarna. De fick hitta på egna vikinganamn, prova på att skriva sina namn med runskrift och rita till exempel sköldar, skepp och vapen så att det blev personliga bokmärken. Eleverna bekantade sig också med litteratur på olika språk kring vikingatemat. De tyckte väldigt mycket om att skriva med runor. De bad oss vuxna klura ut vad de skrivit. En lärare blev väldigt inspirerad av runorna och sade att de kommer att fortsätta jobba med dessa i bildkonsten.

Som koordinator för evenemanget fungerade bibliotekspedagog **Pirkko Ilmanen**. Samarbetspartners var Nordisk kulturkontakt, vikingarestaurangen Harald och Esbo stadsbibliotek.

Johanna Björkstén

biblioteksrådgivare, Esbo stadsbibliotek

Runskrift väckte mycket nyfikenhet.
Foto: Johanna Björkstén

Det spökar på biblioteket

■ Biblioteken i Korsholm, Malax och Närpes ordnade olika spökevenemang i månadsskiftet oktober-november. Det bjöds på spökhistorier för olika åldrar, spökvandringar och spännande spökpunktade bibliotek. Både kunder och bibliotekspersonal var utklädda till olika läskiga figurer och evenemangen var välbesökta och rysligt roliga!

Maria Kronqvist-Berg

bibliotekschef, Malax kommunbibliotek

Träffarna hålls på biblioteket där deltagarna får hjälp med att bland annat hitta mönster.
Foto: Carina Nordman-Byskata

Handarbetscafé på Petalax bibliotek

■ I Petalax har syriska kvinnor och flickor med flyktningbakgrund deltagit i den lokala Marthaföreningens stickcafé sedan hösten 2016.

– Före sommaruppehållet 2017 var de som mest kring tjugo kvinnor. Så gott som alla flyktingar som anlant hit sedan 2015 till och med i våras har deltagit, berättar **Kristina Vesterback**, ordförande för Petalax K:by Marthaförening.

Samarbetet mellan Petalax bibliotek och marthorna inleddes hösten 2014. Träffarna hålls på biblioteket där deltagarna får hjälp med att bland annat hitta mönster. Föreningen behöver inte betala någon hyra för utrymmet.

Marthorna har stått för kaffe, bullar samt garn, virk- och sticknålar åt de syriska

deltagarna. De vuxna betalar två euro för fiket medan ungdomarna fikar gratis.

– För de flesta var stickning och virkning någonting nytt. I början kommunicerade vi mest med händerna. Innan årets sommaruppehåll hade de som bott här längst, i varje fall de yngre, lärt sig svenska rätt bra, säger Vesterback.

En kvinna hade med sig en pannlapp som hon virkade på redan i flyktinglägret innan garnet där tog slut. En annan har nu stickat tofflor och lovikkavantar. Ungdomarna har virkat pannlappar, stickat pannband, benvärmare och kramdjur.

Jeanette Östman

mångkulturell koordinatör för Fredrikanätverket

Sångbuss på turné i Esbo

■ Under Svenska veckan ordnade Svenska bildningstjänster (Svebi) och Esbo stadsbibliotek en gemensam sångbussturné till en rad svenskspråkiga daghem. Sångpedagogen och trubaduren **Sara Selenius** ledde de interaktiva sago- och musikstunderna.

Selenius hade valt djur och hösten som tema. Hon sjöng och spelade gitarr, och barnen och pedagogerna sjöng med och utförde rörelser till sångerna. Efteråt kunde deltagarna låna sångböcker samt musik- och sagoskivor.

Turnén genomfördes med evenemangsbussen Vällkky. Vi fick mycket bra feedback av deltagarna som önskade mera liknande program också i framtiden.

Johanna Björkstén

biblioteksrådgivare, Esbo stadsbibliotek

Esbos biblioteksbuss Vällkky är en mötesplats där man inte bara kan låna böcker utan också delta i olika kulturevenemang.

Halloweenstämningar på Korsholms kommunbibliotek, stadsbiblioteket i Närpes och Malax kommunbibliotek.

Närpes utbildningsdirektör Åsa Snickars och förvaltningsdirektör Björn Häggblom läste sagor på temat syskonskap. Foto: Magdalena Udd

Stadsfullmäktiges ordförande Mikaela Björklund. Foto: Mia Nordström

Politiker och tjänstemän höll sagostunder i Närpes

■ Under hösten har Stadsbiblioteket i Närpes ordnat sagostunder där sagoläsarna har varit kommunalpolitiker och stads-tjänstemän. Först ut var stadsfullmäktiges ordförande Mikaela Björklund som läste sina favoritsagor. Därefter hade vi nöjet att få lyssna till ordföranden i nämnden för fri bildning Eivor Eklund-Back. Bildnings-

direktör Åsa Snickars och förvaltningsdirektör Björn Häggblom avslutade årets sagostunder med temat syskonskap där de delade med sig av sina egna erfarenheter av att växa upp tillsammans som storasyster och lillebror.

Kristine Bårdén

biblioteksfunktionär, stadsbiblioteket i Närpes

Ordföranden i nämnden för fri bildning Eivor Eklund-Back. Foto: Sofia Österberg

Träffarna har byggts upp utgående från olika teman som hösten, djur eller kroppen.

Baby på bibban! Poesi för de minsta biblioteksbesökarna

■ I november i år har det varje onsdag ordnats babypoesi för 0–1-åringar i Nykarleby stadsbibliotek. Målet har varit att bebisar tillsammans med förälder ska få rimma, ramsa, sjunga och röra sig till poesi. Under en halvtimme har kända och okända rim och ramsor varvats med barnsånger. De föräldrar som hittills besökt babypoetin har uppskattat att det ordnas något som passar för deras bebisar.

Det outtalade målet för babypoetin har varit att träffarna ska hjälpa föräldrarna att på ett mångsidigt sätt stimulera språkinläringen för sina små. Träffarna har byggts upp utgående från olika teman. Exempel på teman som använts är hösten, djur och kroppen. Vid varje tillfälle har ledaren delat ut ett laminerat kort med rim och ramsor. Dessa kort har föräldrarna därefter fått ta med sig för att själva fortsätta språkstimulerandet hemma. Föräldrarna har anmält sig på förhand och max antalet deltagare har varit åtta bebisar med föräldrar. Nästa babypoetihelhet ordnas våren 2018.

Johanna Häggblom

biblioteksfunktionär, Nykarleby stadsbibliotek

På biblioteket höll Maija Hurme och Linda Bondestam pysselverkstad.
Foton: Fia Doepel 2017/Västnyländska kultursamfundet r.f.

Bokkalaset i Ekenäs: Det goda samtalet kring litteraturen

Bokkalaset i Ekenäs bjöd i år igen på ett digert program – med sina 70 författargäster och artister har kalaset vuxit till en av Svenskfinlands största litteraturfestivaler. Bokkalaset är ett samarbete mellan många olika aktörer och program ordnades på 15 scener under veckan. Först ut var församlingen på torsdag 9.11 med **Björn Vikström** som diskuterade sin bok *Kärlekens mångfald*. Mest intensivt var programmet under fredagen och lördagen, då författarprogrammen gick i ett både på Kulturhuset Karelia och på Ekenäs bibliotek. Båda dagarna ordnades även kvällsprogram på Hotel Sea Front under rubriken ”Books on the Rocks”.

Lokalhistoria väcker alltid intresse och fredagen började med en stadsvandring utifrån **Magnus Cederlöfs** nyutkomna bok om persongatunamn i Ekenäs. Bibliotekets scen besöktes av bland andra **Johanna Holmström** och **Claes Andersson** som diskuterade hur det avvikande ska behandlas, utifrån Holmströms roman *Själarnas ö* och Bokkalaset's tema *Naturligt?* Ett annat populärt framträdande var **Sirpa Kähkörens** och **Anna Lindholms** samtal om ”Ordlösa hemligheter i samhället”. **Adrian Perera**, aktuell med prisbelönta diktsamlingen *White Monkey*, deltog i flera programpunkter.

På lördagen hade biblioteket förutom författarscenen i entrén även ett barnlit-

teraturspår som inleddes av docent **Mia Österlund**, som föreläste om genus i bilderboken. Hon uppmanade alla att läsa bilderböcker, för det är där det händer. Sedan blev det pysselverkstad på barnavdelningen med bilderbokskonstnärerna **Maija Hurme** och **Linda Bondestam**, där barnen fick tillverka egna fantasidjur. Detta program blev mycket populärt och besöktes av ca 100 personer. Barnprogrammet avslutades med en sagostund med den norska bilderboksskaparen **Åshild Kanstad Johnsen**.

Samtidigt kunde vuxna lyssna på **Leif Salmén** och **Pia Ingström** som diskuterade hur naturliga nationer är. **Mia Franck** och **Solveig Williams** berättade om hur skrivartävlingar fungerar. Nytt för i år var livepoddarna, både Yles litteraturpodd Hietanen & Henriksson samt Ekenäspodden SlowCity podcast spelade in avsnitt inför publik.

På söndagen fortsatte kalaset med litterär högmässa, brunch och filmvisningar. Som avslutning firades Kura skymning på måndag kväll på Ekenäs och Karis bibliotek, men vid det laget märktes att publiken börjat bli kalastrött och tunnats ut.

Under årens lopp har Bokkalaset utvecklats till en kulturfestival som engagerar ett stort antal aktörer och lockar besökare från när och fjärran. Programmet är spretigt, men kärnan är det goda samtalet kring litteraturen. Ett bildningens ljus i novembermörkret.

Lisa Strömsholm

Under Bokkalaset gjorde flera författare och illustratörer också skolbesök. Här presenterar Anna Härmälä sin bok *Burman*.

Åländska barnboksskaparen Pernilla Lindroos på skolbesök.

Stadgarna har ändrats så att det nu är barnen som har sista ordet som vilken bok som vinner. Foto: Jouni Malmberg

Dags för barnen att säga sitt om Runeberg Junior

■ Kandidaterna för barnbokspriset Runeberg Junior har utsetts. Förvalsjuryen bestående av kulturredaktör **Mia Grönstrand**, skådespelare, musiker och regissör **Oskar Silén** samt **Pia Vuorio**, doktorand i litteraturvetenskap, har vaskat fram följande finalister: "Pärlfiskaren" av **Karin Erlandsson & Tuuli Toivola** (Schildts & Söderströms), "Allu ja salainen ihailija" av **Jukka-Pekka Palviainen & Christel Rönns** (WSOY), "Voimalla seitsemän pöllön" av **Hannu Mäkelä** och **Elina Warsta** (Tammi), "Den ofantliga Rosabel" av **Malin Kivelä** och **Linda Bondestam** (Förlaget), "Kurnivamahainen kissa" av **Magdalena Hai** och **Teemu Juhani** (Karisto), "Kurre Snobb och popcornen" av **Sanna Tahvanainen** och **Lena Frölander-Ulf** (Schildts & Söderströms) och "Mennään jo naapuriin" av **Riina Katajauori** och **Salla Savolainen** (Tammi).

Böckerna kommer nu att levereras till

åtta barnjurygrupper, som kan bekanta sig med dem fram till mitten av januari. Stadgarna har ändrats så att det nu är barnen som har sista ordet som vilken bok som vinner. Prisutdelningen sker på Runebergsdagen den 5 februari nästa år.

Då det första priset delades på Borgå stadsbibliotek deltog nästan alla barnjurygrupperna, cirka 120 barn. Det var sång och musik och Brunbergs kyssar och saft, den roligaste fest vi någonsin haft på bibban!

Syftet med Runeberg Junior-priset är att främja läslusten hos barn. Ett litteraturpris kanske inte i sig gör så stor skillnad, men då barnen själva får vara med och välja vinnaren av ett stort och "riktigt" pris, uppmuntras de förhoppningsvis till att läsa böcker, att tala om dem och inspireras till vidare läsning. Den respons vi fick av de lärare som deltog i fjol var enbart positiv, en del

Förvalsjuryen bestående av Oskar Silén, Mia Grönstrand och Pia Vuorio har vaskat fram sju inhemska barnboksfavoriter som en barnjury nu ska ta ställning till. Vinnaren koras på stadsbiblioteket i Borgå på Runebergsdagen. Foto: Susann Hartman

lärare var nästan euforiska. Uppdraget som barnjurygrupp upplevdes som ett lyft för läsning och litteraturkännedom. Att läsa för att verkligen ta ställning till om en bok är bra och varför man tycker om den, var ett nytt sätt att närma sig böckerna.

Priskoordinatorn kan nu luta sig tillbaka och invänta resultaten från barnjurygrupperna. Sen gäller det att räkna poäng och vara hemlighetsfull ända fram till Runebergsdagen.

Catharina Latvala
priskoordinator

Barnboksseminarium 20-21.4 2018 i Nykarleby

År 2018 firar Nykarleby Topelius 200-års jubileum hela året. Som en del av detta ordnas ett barnboksseminarium i april vid KREDU – Kristliga Folkhögskolan i Nykarleby.

Seminarier ordnas i samarbete med en rad finlandssvenska förlag och organisationer och arrangeras av det

lokala projektet Björken och stjärnan.

Topelius skapade den moderna barnboken och genom seminariet i Nykarleby lyfts aktuella barnboksförfattare och illustratörer från hela Svenskfinland fram.

Det blir utställningar, föreläsningar och författarträffar. Alla som jobbar

med barnlitteratur är välkomna att boka in datumen redan nu.

Lotta Karlström
Nykarleby stadsbibliotek

Hur är det med tillgängligheten?

Så heter ett dokument som *Servicen kultur för alla* och *Luckan* gav ut ifjol. Anvisningarna riktar sig till kulturinstitutioner av alla slag och gäller den byggda miljön, alltså utrymmena, men också tjänsterna och informationen. I dokumentet som kan laddas ner på webben finns handgripliga anvisningar om allt från tillgängliga ingångar, hissar och toaletter till olika hjälpmedel som promenadkäppar, rullatorer och förstoringsglas.

Tillgängligheten är ett brett begrepp. Därför är det bra att det nu vuxit fram en större medvetenhet om aspekterna på det, påskyndat av lagstiftning, direktiv och rekommendationer, men också som en följd av lobbning och kampanjer.

Allmänna bibliotek har ju alltid varit måna om tillgängligheten. Eller? Är biblioteken faktiskt för alla? Finns det något vi ytterligare kan göra i verksamheten, lokalerna, informationen och bemötandet? Jag tror att vi måste ställa oss frågan i rubriken många gånger om. För att bibliotek på riktigt ska vara för alla måste vi kontinuerligt utveckla tillgängligheten. Vår nya bibliotekslag, där det finns flera skrivelser om att biblioteken ska vara tillgängliga för alla, förpliktar oss redan till det.

En annan förpliktelse är Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/2012 om tillgänglighet gällande offentliga myndigheters (medräknat biblioteken) webbplatser och mobila applikationer. Det innehåller bestämmelser om minimikraven för tillgängligheten på webbtjänster men också om tillsynen över att tillgängligheten förverkligas. Innan direktivet träder i kraft nationellt kräver det vissa ändringar i lagstiftningen och en del administrativa beslut. Tid för de här besluten finns till den 23 september 2018.

Det enklaste är att tänka sig att det som är bra för personer med funktionsnedsättning är bra för alla.

Direktivet kräver att de webbtjänster som publiceras efter detta datum ska överensstämma med direktivet senast ett år senare, det vill säga den 23 september 2019. Äldre webbtjänster ska följa direktivet senast två år senare, mobilapplikationerna tre år senare. Det kommer att tillsättas en tillsynsmyndighet som ska övervaka hur tillgänglighetskraven följs och göra stickprov.

Kraven gäller åtgärder som förbättrar hur webbtjänsterna hittas, hur hanterbara och begripliga de är och hurdan funktions säkerheten är. Direktivet utgår från planera för alla-principen. Målet är att garantera att alla användare har likvärdiga möjligheter att använda tjänster oberoende av hörsel- eller synförmåga, motoriska svårigheter eller andra funktionshinder. Visst är det i sam-

klang med bibliotekslagen och våra allmänna värderingar om biblioteksverksamhet?

Det enklaste är att tänka sig att det som är bra för personer med funktionsnedsättning är bra för alla. Och att tillgängligheten bör beaktas redan i planeringskedjet, det må så gälla verksamhet, lokaler eller information. Det blir också billigare och bättre i längden.

Att webbtjänsterna är tillgängliga är oerhört viktigt när allt mera av de offentliga tjänsterna digitaliseras. Till tillgängligheten hör också den språkliga aspekten. För att alla ska kunna få information och sköta sina ärenden på webben eller mobilen, är det viktigt att tjänsterna utvecklas och uppdateras samtidigt och kontinuerligt på de båda inhemska språken och med tanke på nyfinländare, också på engelska. Här skulle jag hoppas på ett uppvaknande bland olika organisationer och politiska påverkare som representerar minoritetsgrupperna – det skulle behövas lite påminnelser, lobbning och annan påtryckning.

Undervisnings- och kulturministeriet finansierade för ett par år sedan ett projekt för att ta fram rekommendationer för tillgänglighet på allmänna bibliotek. Tyvärr har den svenska publikationen dröjt, men nu kan den laddas ner också på svenska på Kommunförbundets webbsida, kolla den!

På regionförvaltningen har vi som uppgift att informera och ordna fortbildning om lagar och direktiv som gäller biblioteksverksamheten. Tillgängligheten hör definitivt hit – vi återkommer alltså!

Susanne Ahlroth

är överinspektör vid Regionförvaltningsverket med de allmänna biblioteken som specialområde (susanne.ahlroth@avi.fi)

Information om tillgänglighetsdirektivet på Finansministeriets webbsida: » vm.fi/sv/tillganglighetsdirektivet

De allmänna bibliotekens tillgänglighetsrekommendation: » shop.kunnat.net/product_details.php?p=3420

Kultur för allas publikation *Hur är det med tillgängligheten?* » www.kulttuuriakaikille.fi/doc/guider/Hur_ar_det_med_tillgangligheten.pdf

Elever i årskurs åtta i Sarlinska skolan i Pargas läser ur sina pulpetböcker.

Här tränar blivande bokninjor

Läsväskan är sajten som sporrar till läsning

Grundskolorna i Pargas tog vid skolstarten i bruk en ny läsfrämjande webbplats, utvecklad av en grupp engagerade lärare, bibliotekarier och it-kunniga från den egna orten. Läsväskan heter verktyget som samlar det läsfrämjande arbetet från årskurs ett ända upp i nian.

Text och foto: Pamela Friström

Illustration: Malin Hagström

Det går inte att ta miste på iver när arbetsgruppen bakom Läsväskan berättar om projektet.

– Det började som en dröm, en vision, som under arbetets gång växte sig till något ganska stort, som vi tror att inte finns någon annanstans, berättar **Lotta Dammert**, lektor i modersmål och litteratur i Sarlinska skolan i Pargas.

Enkelt uttryckt är Läsväskan ett webbaserat verktyg där eleverna, med start i årskurs ett, bokför sin läsning. För att sporra till vidare läsning räknar verktyget ihop det totala sidantalet och belönar eleverna med stjärnor i olika färger samt en särskild läsertitel beroende på hur många sidor de samlat ihop.

– De går från nybörjarläsare till storläsare till megaläsare och så vidare. Den som har läst 25000 sidor blir bokninja, berättar **Sebastian Ducander** som är it-pedagog i Pargas stad.

– Vi får säkert hitta på fler titlar. Det är många elever som redan är halvvägs, ler han.

Särskilt för yngre läsare

I ett klassrum på andra våningen i Sarlinska skolan ska modersmålstimmen precis börja. Lotta Dammert ber eleverna ta fram sina pulpetböcker och läsa en stund.

Noel Bahne som går i årskurs åtta plockar fram en riktig tegelsten, *Jonathan Strange & Mr Norrell* av Susanna Clarke, på närmare 800 sidor.

– Jag tycker om tjocka böcker och jag har läst andra böcker av Clarke så jag gissade att den skulle vara bra.

Bahne säger att Läsväskan är ett trevligt projekt, men att det antagligen passar lite yngre elever bäst. Själv behöver han ingen extra uppmuntran eftersom han redan läser så mycket, menar han.

Klasskamraterna **Linnea Andersson** och **Fanny Eriksson** nickar instämmande.

– I vår ålder har det inte samma betydelse att få stjärnor. Men jag tror att det kunde ha hjälpt mig när jag var yngre, då hade jag jättesvårt att läsa, säger Linnea Andersson.

– Visst är det intressant att se vad man egentligen har läst, säger Fanny Eriksson.

Inte enbart dokumentation

Det var ur önskan att bättre känna elevernas läshistoria som idén om Läsväskan föddes.

– Det är alltid väldigt svårt att få en uppfattning om hurudana läsare eleverna är när de kommer till högstadiet. Där har jag oftast

Teamet bakom Läsväskan: Bibliotekarie Jolanda Raitio, klasslärare Susanne Båge, modersmållärare Lotta Dammert, it-pedagog Sebastian Ducander och it-stöd Jens Eriksson.

bara en chans att pricka rätt med ett boktips vid terminens början. Med Läsväskan kan både lärare, elever och föräldrar se vilken läshistoria eleverna bär med sig i bagaget, säger Dammert.

Men projektet går inte enbart ut på dokumentation. På webbplatsen finns också omfattande inspirationssidor med uppgifter, utmaningar, videor, boktips, recensioner och kommentarer. Innehållet utvecklas kontinuerligt.

Sebastian Ducander berättar att arbetsgruppen hämtat inspiration bland annat av läsinspiratören **Agneta Möller-Salmelas** läsplom och Pargas stadsbiblioteks biblioteksstyg i sitt arbete.

Via Läsväskan kan lärare i fortsättningen också enkelt dela idéer och samarbeta kring läsrelaterade projekt.

– Det finns lärare som jobbar hur mycket som helst med olika läsfrämjande projekt ute i klassrummen. Genom att samla allt material på ett ställe kan vi bättre synliggöra det arbetet. Vi ser en stor potential med det här verktyget, säger Ducander.

En kanal mellan bibliotek och ungdomar

På Läsväskan finns också en avdelning med det fyndiga namnet Läsebyrå som är bibliotekets egen infokanal skräddarsydd uttryckligen för eleverna. »

Efter att ha jobbat med Läsvaskan den här hösten känns det som ett väldigt självklart redskap som verkligen fyller ett behov, säger Jolanda Raitio som är bibliotekarie i Pargas.

– Dels är det lättare och trevligare för eleverna att navigera på Läsebyrån än på bibliotekets egen webbsida, och dels är det lättare att nå ungdomarna genom läsvaskan i och med att det är ett forum som eleverna redan använder, säger **Jolanda Raitio** som är bibliotekarie i Pargas.

Hon berättar att det också finns planer på att lägga till en liknande infosida riktad till lärare med boktips och annan information som relevant för lärare.

– Det som är så roligt med Läsvaskan att det inte bara är eleverna som samlar poäng utan att det är ett hjälpmedel som gynnar alla involverade – också biblioteket. Efter att ha jobbat med Läsvaskan den här hösten känns det som ett väldigt självklart redskap som verkligen fyller ett behov, säger Raitio.

Nästa anhalt Svenskfinland

Pargas stad har under flera år haft läsning som ett särskilt tyngdpunktsområde i skolorna, och Läsvaskan är också en del av den satsningen. Projektet fick också bidrag från Svenska kulturfonden.

Tillsvidare är de endast skolorna i Pargas som har tillgång till de personliga profilerna på Läsvaskan där eleverna kan bokföra sin läshistoria, men allt annat inspirationsmaterial på webbplatsen är offentligt.

– Tyvärr är de personliga profilerna fort-

farande bundna till Pargas, men vi funderar på hur vi hur vi kan göra det till en produkt som hela Svenskfinland kan använda, säger **Jens Eriksson** som är it-stödperson i Pargas stads skolor.

– Vår förhoppning är ju att andra städer och kommuner ska se potentialen i Läsvaskan och i framtiden också kunna använda den, säger Dammert.

För bråttom för att läsa

Det talas om att läsutvecklingen i Finland för tillfället går i fel riktning. Läscentrum rapporterade i början av året att ungefär 10 procent av finländarna är svaga läsare, och att de riskerar att marginaliseras i studier och arbete.

– Visst är det ett skrämmande scenario att vi i framtiden kommer att ha två samhällsklasser, en läsande och en icke-läsande. Samtidigt kan jag inte påstå att jag är direkt oroad när jag ser hur våra elever läser, säger Dammert.

Enligt Dammert är det ganska högt tempo i dagens digitala samhälle, och människor är inte vana med långsamma sysslor som läsning längre. Det är inte så att de motsätter sig läsning, men när det finns mycket annat som tävlar om ens tid och uppmärksamhet är det ofta läsningen som förlorar.

– Det är ju så att digitala verktyg och traditionell läsning kanske upplevs som varandras motsatser, men genom Läsvaskan vill vi i stället kombinera det bästa av båda världarna så att de stöder varandra i stället för att stjälpas, säger Sebastian Ducander.

Besök Läsvaskan på adressen:
lasvaskan.edu.pargas.fi

Soffor och läsväskor

Det finns fem lässoffor i mitt klassrum. Det är frågan om fem väldigt nedsuttna och slitna stackare. Tyget har håll på sina ställen och i en soffa har botten gett upp. Sätter man sig i den sitter man nästan på golvet. Men de är fem mycket kära soffor. När jag talar om att slänga ut dem hör jag högljudda protester och får hotfulla blickar av mina elever. Frågar man dem är lässofforna det bästa med mitt klassrum. Det är där man kopplar av. Det är där man kan pusta ut. *Det är där man läser.*

Att skriva en text för er, personer som alla på ett eller annat sätt är insatta i alla fördelar god läsförmåga för med sig, är tacksamt. Jag behöver knappast börja räkna upp varför vi måste se till att fostra dagens barn och unga till läsare. Jag behöver inte oja mig över att forskningsresultat visar att förmågan att djupläsa texter blir allt sämre. Istället kan jag fokusera på att rapportera från en läsan-de stad. Det jag förhoppningsvis kan göra är att bidra med en liten kolumn som sprudlar av framtidstro och hopp; en som visar att

det görs mycket ute i skolorna, att det finns brinnande eldsjälar som hittar på en massa lysande läsprojekt och att våra elever nog läser!

För att läsa står ju egentligen högt i kurs. Barn och unga vill läsa. Om eleverna får välja mellan att jobba med grammatik och att läsa väljer de läsning. Får de välja mellan att skriva och att läsa väljer de läsning. Mellan debatt och läsning, språkvård och läsning, drama och läsning - alltid läsning! När jag kommer gående uppför trappan och närmar mig klassrummet står det alltid en eller två elever där och frågar mig om de inte skall få läsa på lektionen. Av fem lässoffor är det kanske en soffa som inte levererar när vi läser. Där sitter de ungdomar som kämpar med läsningen och som har svårt att utesluta allt annat som pågår i skolhuset och sjunka ner i den där legendariska *djupläsningen* och få tag på det där legendariska *läsflytet*. Men det intressanta är att även dessa ungdomar sällar sig till den skara som frågar om vi inte skall läsa nu. För även dessa elever *vill läsa*, trots att det är svårt och trots att de kämpar.

Men hur kommer det sig att alla läsalarmklockor ringer då? Jag tror såhär. Jag tror att vi inte kan beskylla våra barn och unga för att de läser för lite. De växer upp i en värld där de oftast prioriterar annat framom läsningen och där de hela tiden omges av rör-liga bilder, snabba nyhetsflöden och flimrande skärmar. Kraven är också många. Det kanske är bara i skolan det finns tid för soffhäng? När man är hemma lockar skärmen och det är den man plockar fram direkt när man har tråkigt. I den hittar man underhållning, man hittar livshistorier, man hittar andra personers åsikter, livsöden och världar. Skillnaden är bara den att skärmläsningen är så ytlig och snuttifierad. Djupläsningen, analysen, tankevärlden och förståelsen faller oftast bort. Och det man aldrig har haft kan man heller aldrig sakna. Det är där vi vuxna kommer in i bilden. Det blir vår uppgift - och har alltid varit det - att visa att vi måste prioritera läsning och därmed låta våra barn och unga resa iväg till fiktiva och verkliga världar. Och göra en läsresa med så tungt bagage som möjligt!

Just därför blev Läsväskan till.

Läsväskan är ett resultat av att tre ivriga pedagoger, en superkunnig it-nörd och en entusiastisk bibliotekarie slog sina kloka huvuden ihop och tillsammans skapade en sajt som sprider en massa läsglädje. Vi i arbets-teamet väljer att se på fenomenet läsande barn på ett positivt sätt: vi vägrar bli nedslagna av alarmklockor och triggas istället av utmaningen i att vända trenden och se till att elever i Pargas älskar att läsa. Vårt hopp är att alla våra tusen elever ska tycka Läsväskan är så rolig att det är där man vill hänga, att det är där man får bekräftelse för att man gör framsteg i läsningen och där man hittar inspiration och belöning för mödan.

Vi tror på Läsväskan! Och vi hoppas ni i er tur tror på oss: barn och unga läser mer än gärna, mycket och allra helst hela tiden. *Bara de får tid. Bara de får soffor. Bara de har en Läsväska!*

Lotta Dammert
är lektor i modersmål och litteratur i
Sarliniska skolan och idékläckare till
Läsväskan

Om eleverna får välja mellan att jobba med grammatik och att läsa väljer de läsning. Får de välja mellan att skriva och att läsa väljer de läsning. Mellan debatt och läsning, språkvård och läsning, drama och läsning - alltid läsning!

Skolbiblioteken i Svenskfinland ser väldigt olika ut. Foto: Pamela Friström

Skolbiblioteket - mer än bara ett bokrum

I oktober ordnade Regionförvaltningsverket en fortbildning i Tammerfors under rubriken Med fokus på skolbibliotek. Fortbildningen samlade kring 50 deltagare vilket visar på att frågorna kring skolbibliotek fortsätter att engagera både lärare och biblioteksfolk.

Susanne Ahlroth, överinspektör vid Regionförvaltningsverket med de allmänna biblioteken som specialområde, öppnade fortbildningsdagen med att konstatera att det påvisats att skolbibliotek har en positiv roll för elevernas lärande och prestationer.

Men hur ska då ett välfungerande skol-

Enligt Liselott Drejstam, fokusbibliotekarie på skolbiblioteket i Hjulbroskolan i Linköping, ska skolbibliotekarierna jobba i klasserna tillsammans med lärarna.
Foton: Mikaela Byskata-Ahlskog

Pamela Lindebäck, lärare vid Grundskolan Norsen i Helsingfors, berättade om satsningarna på att göra skolbiblioteket till skolans hjärta.

bibliotek se ut och vad ska man satsa på? Skolbiblioteken i Svenskfinland ser väldigt olika ut; till och med inom samma kommun eller stad kan man se stora skillnader på hur mycket det satsas på skolbiblioteket.

I Sverige valdes Hjulbroskolan i Linköping år 2015 till årets skolbibliotek. **Liselott Drejstam**, fokusbibliotekarie på skolbiblioteket, besökte fortbildningsdagen i Tammerfors och föreläste om hur de lyckats nå så fina resultat. I Linköpings kommun satsar man stort på sina skolbibliotek, med det uttryckliga målet att bemanna dem alla. Det var också någonting som Drejstam underströk som oerhört viktigt: att skolbiblioteket behöver bemannas, ”annars är det ju bara ett bokrum”. Skolbiblioteket ska inte heller vara någonting som verkar parallellt med den övriga verksamheten på skolan, tvärtom ska skolbiblioteket genomsyra all undervisning. Skolbibliotekarierna ska jobba i klasserna tillsammans med lärarna. Drejstam berättade och visade bilder och videosnuttar av hur hon och hennes kollegor har jobbat med både läsfrämjande verksamhet och undervisat i källkritik.

Minna Katela från Celia påminde deltagarna om bibliotekstjänsterna för elever med särskilda behov. Celia riktar sig till alla som av olika orsaker har svårt med att läsa vanlig text. Skolorna kommer i framtiden antagligen att ta en aktivare roll i samarbetet med Celia eftersom speciallärarna

kan börja registrera sina elever som kunder.

Projektet Mångkamparen i mediejungeln innehåller hundratala idéer om hur man kan jobba med mediefostran i samarbetet mellan skola och allmänt bibliotek. **Michelle Mattfolk** från Sibbo kommunbibliotek berättade och inspirerade åhörarna med erfarenheter från Sibbo.

Maria Kronqvist-Berg delade med sig av erfarenheter från Malax där Låshunden Molly gjort succé. Låshunden Molly lyssnar tålmodigt och hennes lugn sprider sig till barnen när de läser för henne.

Grundskolan Norsen har haft en heltidsanställd skolbibliotekarie, **Margareta Öhman-Rintamäki** som också kallas för läskonsult på skolan. Margareta Öhman-Rintamäki och läraren **Pamela Lindebäck** berättade om hur de ville bli en läsande skola med ett bemannat skolbibliotek som fungerar som skolans hjärta. Och projektet verkar verkligen ha lyckats. Deltagarna fick ta del av videoklipp där elever på skolan stolt berättade om sin läsande skola där rektor ger alla en läsutmaning varje månad. Skolan ordnar en litteraturfestival och föräldrakvällar med läsning som teman. Skolbiblioteket har blivit en pedagogisk resurs som höjer kompetensen på undervisningen och lärandet.

Dagen avslutade med att deltagarna fick möjlighet att besöka världens enda Muminmuseum. Men innan det konstaterades i slutdiskussionerna att det ännu finns mycket att göra för att lyfta skolbiblioteken på våra skolor. Men med förebilder som till exempel skolbiblioteket på Grundskolan Norsen och modeller från Linköping så vet vi nu vart vi vill och vad vi ska jobba för.

Lena Sågfors

pedagogisk informatiker på Vasa
stadsbibliotek

Läsambassadörsprojektet är avslutat

Det treåriga projektet med en finlandssvensk läsambassadör har nu avslutats och resulterat i en slutrapport, *Hur skapar vi goda läsare i Svenskfinland?* Rapporten innehåller både en analys av dagsläget och förslag på åtgärder för att stärka läsningen bland barn och unga.

Bakgrund

Projektet startade 2014 med stöd från Svenska kulturfonden efter att det kommit fram att finlandssvenska barn är klart svagare läsare än sina finskspråkiga jämnåriga. Syftet var ”att skapa en grund för en effektiv, synlig och långsiktig satsning på läsfrämjande verksamhet bland finlandssvenska barn och unga”.

Läsambassadören **Katarina von Numers-Ekman** har genomfört uppdraget bl.a. genom att lyfta fram forskning, skapa kontaktnät, ordna fortbildningar och utveckla webbplatsen www.lasambassadoren.fi, där det bl.a. finns en materialbank. Material delas också via Facebookgruppen *Den finlandssvenska läsambassadören* som har närmare 2000 medlemmar. Både webbplatsen och Facebookgruppen finns kvar även efter projektet. Läsambassadören har också rest land och rike runt för att träffa både barngrupper och pedagoger. Projektet har också resulterat i boken 17 texter om läsning som delats ut till alla skolor och finns fritt tillgänglig på nätet.

Ojämlig tillgång till litteratur

Under projektets gång har von Numers-Ekman noterat att intresset för barns läsning är stort bland föräldrarna, men det finns också en stor grupp barn som inte har tillgång till litteratur i tillräckligt hög grad.

Behovet av fortbildning i litteraturpedagogik är stort, framför allt bland personal inom småbarnspedagogiken. Rapporten pekar också på skillnader i skolelevernas tillgång till bibliotek, antingen skolbibliotek eller kommunalt bibliotek som samarbetar med skolan. Utmaningar finns också i kommunikationen mellan skola och bibliotek, bäst funkar det i kommuner med en tydlig plan för samarbetet.

Kommunala lässtrategier behövs

Läsambassadören hoppas att flera låter sig inspireras av de kommunala läs- och skolspråks-

Enligt Katarina von Numers-Ekman är frågan om barns läskunskaper en demokratifråga. Foto: Cata Portin

strategierna som finns och visat sig fungera bra. ”Om varje kommun ser till att pedagogerna och bibliotekspersonalen kontinuerligt får komma samman, utbyta idéer, fortbilda sig och planera långsiktigt kan vi på riktigt börja tro på förbättrade läsfärdigheter hos våra skolelever och studerande.” Förhoppningsvis når detta budskap fram till kommunala beslutsfattare och tjänstemän inom bildningen.

Lisa Strömsholm

Rapporten ”Hur skapar vi goda läsare i Svenskfinland?” kan läsas i sin helhet på adressen www.lasambassadoren.fi. Där går det också att gratis ladda ner Katarina von Numers-Ekmans bok ”Sjutton texter om läsning”.

Tips!

På Facebook finns sedan hösten en nystartad grupp för alla som jobbar med eller är intresserade av de finlandssvenska skolbiblioteken. Du hittar den på Facebook under namnet *Finlandssvenska skolbibliotek*.

Barnlitteraturen på paradplats i Ebban

Ebban är ett finlandssvenskt skolbibliotek på nätet med e-böcker och ljudböcker som kan läsas både hemma och i skolan. Projektet finansieras av fyra finlandssvenska fonder med målet att öka läsningen och läslusten bland barn och unga.

– Det började med att vi gjorde en undersökning år 2013 om hur vi bäst skulle kunna stöda skolbiblioteken. Vi kom fram till att det bästa och mest ekonomiska alternativet var att utvidga bokutbudet med digitala böcker, berättar **Erik Berglund**, projektledare för Ebban.

– Nyckeln var egentligen ElibU, den nya licensmodellen för e-böcker som Elib lanserade samma år, utan den skulle inte Ebban vara möjlig. Det är få som inser hur revolutionerande och unik modellen är, och hur begränsande andra licenser är för skolor, säger Berglund.

Ebban kan beställas av skolor upp till andra stadiet som har undervisning på svenska. För tillfället använder omkring 80 finlandssvenska skolor Ebban.

Fokus på skoleleverna

Utbudet i Ebban motsvarar till stor del det i Elib, en tjänst många bibliotek i Svenskfinland redan känner till. Skillnaden ligger i licensmodellen som tillåter en helt fri läsning.

– Ebbans användare kan läsa vilken bok som helst när som helst. Vi har inga låne-

tider och en bok kan läsas av hur många som helst samtidigt, säger Berglund.

Vidare har Ebban en klar fokus på barn och unga. Barn- och ungdomslitteraturen har fått paradplats i Ebban och en läsare möter genast 16 fantasifulle ikoner illustrerade av **Linda Bondestam**. Dessa tar dem till kategorier som skolliv, kärlek, sport och deckare vilket skall hjälpa dem att hitta intressant läsning eller lyssning.

Mikael Gros som är Ebbans bibliotekarie jobbar med innehållet, och med att främja läsning på olika sätt.

– Vi vill hela tiden bli bättre på att möta de enskilda eleverna på deras nivå, att hjälpa dem hitta den bok som är rätt just för dem, säger Gros.

– En tanke bakom Ebban är också att stöda skolbiblioteken i Svenskfinland på jämlika villkor, och att erbjuda en form av digital bibliotekarie i skolor som kanske saknar resurser att upprätthålla en skolbiblioteksverksamhet, framhåller Berglund, med en hälsning till tidigare projekt som efterlyst stöd för utveckling av skolbiblioteken.

Projektteamet jobbar fortlöpande med att förbättra Ebban för sina användare. Just nu ligger ett bokträd på agendan.

– Vi vill skapa ett träd där eleven kan lägga in pärmbilderna på lästa böcker och därmed följa med sin egen läsning. Vi kan sedan på olika sätt visualisera läshistoriken och eleven ska kunna visa sin läsning för lärare och föräldrar, berättar Gros.

Han framhåller att all läsning ska kunna registreras, också den som sker utanför Ebban.

– Vi vill inte se pappersboken och e-boken som rivaler. Tvärtom, det viktiga är att barn och unga har många möjligheter att hitta läsning, säger Gros.

– Det digitala formatet har den fördelen att böckerna är tillgängliga var som helst, inflikar Berglund, men det är klart att många i övrigt fortfarande föredrar pappersböcker. Det här är inte fråga om antingen eller, det ska vara både och, och det är jätteviktigt för oss.

Text: Ebban

Ebban är finansierat av Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Svenska Folkskolans Vänner, Konstsamfundet & Svenska kulturfonden.

Om du bokpratar i en skola som har Ebban kan du också få ett konto som stöd för ditt bokpratarbete. Ta kontakt med din skola och fråga efter en kostnadsfri licens.

Läs mer om Ebban på
» ebban.webbhuset.fi

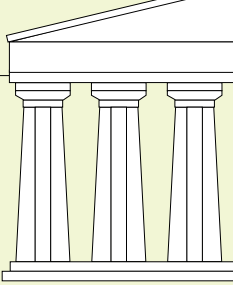
Elever och lärare har tillgång till Ebban både i skolan och på fritiden.

Foto: Nina-Maria Oförsagad

FINLANDSSVENSKA KLASSIKER

Hej åter i klassikernas tecken! Skönlitteraturen för barn är en viktig inträdesport till läsande och har under de senaste åren fått allt större betydelse. Orsakerna har dels varit sjunkande läsarsiffor, men också att kvaliteten inom genren har stigit. På svenskt och finlandssvenskt håll utges mycket barnlitteratur och nivån är ofta hög.

Men med detta vill jag inte säga att det skulle ha varit sämre förr: inom den finlandssvenska litteraturen finns det klassiska barnböcker, exempelvis av **Irmelin Sandman Lilius**, **Bo Carpelan** och **Tove Jansson**. Gemensamt för dessa författare var att de utvecklade den finlandssvenska barnlitteraturen efter krigen och tog avstånd från det rätt tillrättalagda tonfall som hade präglat genren innan dess. Man kan säga att en ny era inleddes med Tove Janssons första muminböcker *Småtrollen och den stora översvämningen* (1945) och *Kometjakten* (1946). De var inte endast idylliserande och hade både ljusa och mörka sidor. Till exempel gav flykttemat i den förstnämnda boken och undergångsmotivet i den senare bägge ekon från krigstiden.

Ett rätt så samtida verk till Janssons första böcker var **Solveig von Schoultz** *Nalleresan* (1944), som hämtade sitt motiv från flyttningen av krigsbarn till Sverige. Även Jansson var här med som illustratör, och hennes teckningar, som för tankarna till hennes stil i skämttidningen *Garm*, är både träffsäkra och roliga.

Nalleresan

Nalleresan av Solveig von Schoultz med illustrationer av Tove Jansson utkom första gången 1944 (Schildt).

Nalleresan är trots sitt allvarliga ämne en rätt så solig bok. Tonfallet är humoristiskt, vilket teckningarna även understryker. Ändå finns här sorgsna undertoner om krigstidens förhållanden som till exempel ransonering. Om avsikten varit att i hoppningivande form skildra krigsbarnens resa kan man bara gissa, men åtminstone jag läser boken så.

Berättelsen inleds epilogliskt: flickorna Ursa och Rabbi har kommit till Sverige med

sina dockor och nallar. Efter fullbordad resa från det krigsdrabbade Finland sitter de i en hängmatta i Leksand och läser manuskriptblad som bokens berättarjag skickat. Det är som om författaren har avsikten att genom dockorna och nallarna beskriva den resa flickorna har gjort. Fram rullas en sagolik berättelse om hur flickornas ”barn” dockorna Eiver, Lizzi och Tulle samt nallebjörnarna Nalle Ivar och Nalle Sven av misstag blir kvarglömda i Helsingfors och på egen hand måste ta sig till Sverige. Det blir en både äventyrlig, humoristisk och grälfylld resa, där våra små vänner konfronteras med den stora vuxenvärlden.

Det är intressant att se hur det lilla sällskapet får mänskliga drag, som med humor paras med de gestalter de verkligen är: dockor och nallar med sina fysiska egenheter – Till exempel är Tulle en sorglös yrhätta, hemgjord av tunt gastyg och stoppad med toalettpapper, medan Lizzi är en överkänslig köpedocka med spetsklänning som av Tulle kallas ”förväpen”. Nallarna Ivar och Sven är också varsin stark vilja: den ena eftertänksam och allvarlig, den andra stollig men godhjärtad. Eiver är storasyskonet som tar ansvar för sina barnsliga småsyskon och blir ett slags reservmamma. Men hon har inte alltid lätt att uppfylla den rollen då de möts av hinder och faror i den stora världen och i slutet blir hon barn på nytt.

Efter alla umbäranden kommer de till sist fram till Leksand, och mötet med mammorna är mycket vackert beskrivet i både text och bild. Det lyckliga slutet känns inte påklistrat, utan byggs upp fint och kulminerar i en kärleksomfamning. Trots alla svårigheter som resan medför andas boken en omutlig optimism, som bäst kommer fram i Tulles härliga dansramsa: likt en lovsång till livet: ”Vi ska lusta / å finu-urlo”.

Johan Lindberg

är biblioteksfunktionär vid
Arbis i Helsingfors

Nalleresan är trots sitt allvarliga ämne en rätt så solig bok. Tonfallet är humoristiskt, vilket teckningarna även understryker. Bildkälla: Tove Jansson/©MoominCharacters™

Finlands svenska biblioteksdagar 2017

14-15 SEPTEMBER, NÄRPES

Bibliotek i samarbete

Finlands svenska biblioteksdagar hade i år temat "Samarbete", ett tema som är aktuellt för biblioteken på olika sätt. Under dagarna diskuterades både samarbete mellan bibliotek, mellan biblioteks-föreningar och mellan bibliotek och andra instanser.

Första punkten på programmet var presentationer av FSBF:s systerföreningar Finlands biblioteks-förening (Suomen kirjasto-seura) och Svensk biblioteks-förening.

Finlands biblioteks-förening

Rauha Maarno är verksamhetsledare för Finlands biblioteks-förening, som jobbar för bibliotek och för sina medlemmar som arbetar på bibliotek. Enligt Maarno kommer två saker ofta upp när man pratar med bibliotekarier: "politiker vill inte satsa på bibliotek" och "alla bibliotek är så olika".

– Men alla politiker jag talat med vill veta mer om bibliotek och biblioteksbranschen, det är bara för oss att berätta om rätt saker. Inte bara siffror, utan hur vi jobbar för sam-

hället. Vad gör vi för integration, läsför-jande, informationskompetens?

I Finland finns tre olika biblioteks-föreningar som jobbar var för sig, men vi borde minnas att vi spelar för samma lag. Det är viktigt att vi kan prata om allt som händer i hela branschen.

– Biblioteks-föreningen har 2000 medlemmar och vi kämpar hela tiden med att få flera. Det är svårt. Vi måste varje gång säga varför det är värt att komma med och varför det är viktigt att ha en stark biblioteks-förening.

En medlemsenkät visade att Finlands biblioteks-förening uppfattades som gammalmodig och att det inte talas om bibliotek i media. Efter detta satte föreningen upp

mål och var öppen för medlemmarnas kritik. Varje arbetsgrupp inom föreningen har numera en studeranderepresentant, liksom även styrelsen.

Den lokala verksamheten har varit en utmaning, säger Maarno.

– Vi jobbar för hela Finland, men vi behöver också stark lokal aktivitet eftersom bibliotekens pengar kommer från kommunen. Tanken var att starta "biblioteks-klubbar" med högre tjänstemän och politiker, men det upplevdes som för tungt av medlemmarna. Däremot bjöds kommunal-vals-kandidater in till biblioteket innan valet på flera orter.

Arrangörer. De österbottniska medlemmarna i FSBF:s styrelse Kristine Bärden (t.v.), Lotta Karlström och Maria Kronqvist-Berg höll i trådarna under årets finlandssvenska biblioteksdagar.

Konferenskasse. Med en burk lokala tomater förstås.

Kommunikation och samarbete

Finlands biblioteks förening har satsat mycket på kommunikation och lärt sig att det är viktigt att vara aktuell.

– Vi försöker få med lite humor också. Videor på sociala medier är ett bra sätt att nå många. Det märktes inför kommunalvalet då vi lade ut en video som kommenterade YLE:s valmaskinsfråga om årsavgifter på bibliotek.

Föreningen jobbar också med EU-lobbning, detta tar mycket tid men det är viktigt att bygga upp nätverk.

– Vi kan inte låta bli att samarbeta, vi är ganska små föreningar och i biblioteksbranschen jobbar cirka 7000 människor. Det är inte så många. Bibliotekslagen förutsätter att vi samarbetar med varandra, med andra aktörer och med bibliotekskunder.

Svensk biblioteks förening

Karin Linder är generalsekreterare för Svensk biblioteks förening, världens mest resursstarka biblioteks förening. Verksamheten täcker hela biblioteks fältet.

– Det betyder inte att vi alltid är ense, men det är en stor fördel, säger Linder.

Föreningen har 3500 medlemmar, både institutionella och enskilda. Det finns en nationell styrelse, sju regionala föreningar och 24 expertnätverk. Arbetsgivaren betalar medlemsavgiften för medlemmarna, vilket noterades med intresse av publiken. Föreningen har en ny föreningslokal i centrala Stockholm, där man får sticka sig in om man har vägarna förbi.

Tack vare biblioteks föreningens höga status har man kunnat driva på en skärpning av bibliotekslagen och den nationella biblioteksstrategi som nu är under arbe-

te. Bland framgångarna kan även nämnas att regionbiblioteken har fått 25 miljoner kronor per år i tre år för att utveckla digital kompetens.

Samtidigt i Bryssel

Dataskyddsförordningen och upphovsrättslagar är frågor som föreningen engagerat sig i. Svensk biblioteks förening jobbar opolitiskt, från höger till vänster och samarbetar bland annat med Svenskt näringsliv i frågor där intressena är gemensamma. Linder lyfter fram mångsidiga samarbeten.

– Vi försöker vara med på alla opinionsbildardagar, samarbetar både med näringslivet och ideella organisationer, fackföreningar, Kungliga biblioteket. Vi gör väldigt lite helt på egen hand.

Utmaningar

Det är brist på bibliotekarier i Sverige då många går i pension och få kommer till, endast hundra av föreningens medlemmar är studerande.

– Man har utmålet bibliotekarieyrket som ganska lönlöst: lång utbildning och låg betalning. Vi kommer arbeta intensivt för att få in yngre medlemmar.

En annan utmaning att fundera på är: vad kommer sen? Efter ny lag, biblioteksstrategin, digital kompetensutveckling, vad kommer närmast?

– Nu jobbar vi på en vision för det allmänna biblioteksväsendet. Vad är poängen med ett allmänt biblioteksväsende? Har biblioteken nytta av varandra? Vetenskapliga bibliotek ser det inte alltid så.

Efter att våra systerföreningar presenterade sig följde en paneldiskussion med Rauha Maarno, Karin Linder och FSBF:s ordförande **Karolina Zilliacus**. Ibland kan det vara svårt att komma överens inom Norden, men vi måste jobba mer tillsammans i europeiska frågor som dataskyddsförordningen.

Zilliacus menar att mycket av det arbete vi gör påminner om varandra.

– Hos oss kämpar vi med att sammanföra och engagera föreningens medlemmar. Vår styrka är att språket håller ihop oss. Det gjordes en utredning för några år sedan om huruvida biblioteks föreningarna borde slås ihop, men våra medlemmar ville inte det.

Maarno säger att vi kan lära av Svensk biblioteks förening om hur man jobbar med politiker och med samhällsdebatten. Linder påpekar att det inte är så himla svårt när man har resurser.

– Men framför allt behövs sakkunskapen, expertnätverk. Släpp aldrig värdet av att ni har kompetensen!

Zilliacus tycker att vi också kan lära oss att samarbeta med olika slag av organisationer

Perspektiv på samarbeten

Beatrice Villman från Larsmo huvudbibliotek, **Christina Flemming** från Tritonia och **Malin Hollmén** från Sibbo bibliotek och nätverket Helle diskuterade samarbeten inom den finlandssvenska biblioteksvärlden.

»

Publiken. Årets biblioteksdagar hölls i kultur- och konferenscentret Mitt i stan i Närpes.

Finlands svenska biblioteksdagar 2017

Helle föddes ur en önskan att samarbeta mera i Nyland, samtidigt som man ville byta ut föråldrade datasystem till Koha, som bygger på öppen källkod. Hollmén menar att biblioteks nätverk har funnits så länge att man inte längre kan föreställa sig hur det skulle vara att inte samarbeta med andra bibliotek.

– Man kan dela kostnader, låna personal åt varandra, dela idéer med mera.

Tritonia är gemensamt bibliotek för ÅA och Hanken i Vasa, Vasa universitet, Novia och Vasa yrkeshögskola. Enligt Flemming är det goda med samarbete att man får fler kolleger och större synlighet.

– På Tritonia är utmaningen fem olika arbetsgivare och flera arbetspråk, men det är ett specialfall.

Larsmo bibliotek har fått nya lokaler och därmed nya möjligheter och utmaningar. I huset finns även välfärdsstation, kafé, tandläkare m.m. vilket hjälper biblioteket att hitta nya kundgrupper. Villman framhåller vikten av att komma ihåg basuppgifterna bland alla nya aktiviteter som ordnas.

– Genom samarbete med andra organisationer och inom kommunen får man sakkunnighjälp och kan genomföra sådant som man inte klarar på egen hand.

Hollmén påpekar att besluten börjar fattas längre ifrån de anställda då organisationen växer. Helle kommer att ha olika

arbetsgrupper, varav en ska arbeta med information.

– Det är viktigt att fundera på informationsgången både inom organisationen och utåt.

Även om samarbeten är givande tar de också tid, och det är viktigt att komma överens om det ekonomiska på förhand, framhåller Flemming.

– Ibland tvingas samarbetet på en utifrån av ekonomiska eller politiska orsaker, då är det bara att acceptera situationen och antingen är man med i leken eller så går man hem.

Villman tycker att det ibland känns som att biblioteket är den mest givande parten som förväntas ställa upp och förverkliga sådant som ingen annan tagit på sig.

– Det kommer önskningar från stat och kommun om vad som hör till biblioteket, men vi behöver också personal och kompetens.

Hollmén menar att allting inte blir bättre med samarbete, är man många måste man hitta en medelväg.

– När vi i Helle skapat gemensamma användarregler har något blivit bättre för en men sämre för någon annan. Vilja att kompromissa är viktigt.

Hundra år av bibliotekshistoria

Ilkka Mäkinen från Tammerfors universitet föreläste om ”Republiken och biblio-

teken: Hundra år av växelverkan mellan staten, kommunerna och biblioteksfolket.”

I de nordiska länderna har biblioteksväsendet byggts upp på olika sätt: i Norge hade man tidigt ett centraliserat system, i Danmark blev biblioteket ett kooperativt projekt i samarbete mellan stat, kommun och biblioteksfolk, i Sverige drevs utvecklingen av folkrörelser och studiecirkel.

I Finland följdes svensk modell och hundratals bibliotek grundades på kort tid i slutet av 1800-talet. Under autonomitiden aktiverade sig folkrörelser och proffs med idéer från USA, Norge och Danmark. Staten var inte på den här tiden inblandad, de ryska myndigheterna gillade inte biblioteksinitiativen, utan istället användes privata medel.

Efter självständigheten tog staten ledningen i biblioteksutvecklingen, och man valde en ny väg med ett decentraliserat koncept som byggdes från de kommunala biblioteken uppåt. Folkrörelsebiblioteken lämnades utanför, eftersom man inte ville stöda arbetarrörelsens bibliotek.

År 1928 fick vi den första bibliotekslagen, staten stödde hälften av kostnaderna för kommunala bibliotek, som blev den nya normen. Stödet hade dock ett lågt tak och hade ingen betydelse för större städer, eftersom maxsumman var inskriven i lagen och i takt med inflationen förlorade stödet sin betydelse.

Vid slutet av 30-talet var biblioteksan-

Exotiskt. Biblioteksdagarnas kvällsmiddag avnjöts på växthusrestaurangen Linds Kök, där tomatplantor, fruktträd och den fuktiga, varma luften gör att det känns som om man skulle befinna sig betydligt längre söderut.

vändarna 10 procent av befolkningen, barnen använde skolbibliotek och räknas inte med. Början var med andra ord anspråklös men biblioteksväsendet stärktes efter hand.

Biblioteksrevolutionen

Efter kriget ville man lyfta biblioteksväsendet till nordisk nivå. Mera statsstöd sattes in, nya verksamhetsformer togs i bruk, vi fick landskapsbibliotek och så vidare. Dock dröjde det till 1961 innan Finland fick en uppdaterad bibliotekslag.

Utlåningen växte stadigt och mer än fördubblades under 50-talet, tack vare kommunernas satsningar och de stora årskullarna som tog biblioteken till sig. Under de följande två decennierna fördubblades utlåningen två gånger till.

År 1978 reformerades systemet med statsandelar och ansvar flyttades över till kommunerna. Detta har varit en bestående trend. År 1986 uppdaterades bibliotekslagen med hänsyn till den redan inträffade utvecklingen och harmoniserade biblioteken med det moderniserade samhället.

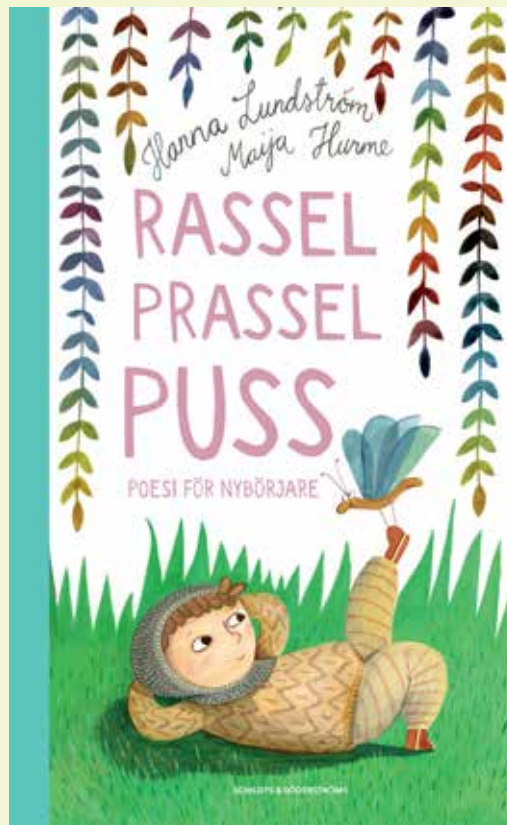
I och med 1990-talets ekonomiska kris lindrades normer och kompetenskrav. Kommunens roll förstärktes ytterligare och anslagen skars ner med en femtedel, spåren efter detta syns fortfarande på vissa bibliotek. Även personalen skars ner med 10 procent, en trend som har fortsatt.

Folkopinionen var dock starkt för biblioteken: 500 000 skrev under en namnsamling för biblioteken. På 90-talet läste finländarna mer än någonsin och detta sammanföll med skolelevernas goda PISA-resultat. Dåvarande finansminister Sauli Niinistö tog upp frågan om inte biblioteken borde vara avgiftsbelagda, men mötte starkt motstånd. Följande bibliotekslag kom 1998 och stadgade om avgiftsfriheten.

Den nyaste bibliotekslagen från år 2016 stiftades till skillnad från de tidigare under en ekonomisk lågperiod. I stället för tillväxt lovar den flexibilitet, möjligheter till samarbete om kommunerna och civilsamhället så vill. Mäkinen avslutade med en hoppfull hälsning:

– Framtiden är ljus, om vi har självförtroende – lagen är på vår sida.

Lisa Strömsholm

Poesibok för barn årets biblioteksbok

Hanna Lundströms och **Maija Hurmes** poesibok för de yngsta *Rassel prassel puss. Poesi för nybörjare* (2015, Schildts & Söderströms) är årets finlandssvenska biblioteksbok.

Fem böcker hade nominerats för priset, som delas ut av Finlands svenska biblioteks förening. Föreningens medlemmar fick rösta på de nominerade böckerna. Vinnaren avslöjades under de finlandssvenska biblioteksdagarna i Närpes i september.

De nominerade böckerna var alla sådana som har betydelse just ur ett biblioteksperspektiv. De vardagsnära dikterna i *Rassel, prassel, puss* används flitigt när biblioteken tar emot daghems- och skolgrupper samt ordnar poesigrupper för bebisar och föräldrar.

Det var också just det Sibbobon Hanna Lundström ville, när hon skrev dikterna.

– Jag har själv deltagit i babypoesigrupper på biblioteken och tyckte det fanns ett behov av mer dikter på svenska för småbarn, säger Lundström.

– Det här priset gläder både mig och Maija otroligt mycket. Vi upplever som barnboksskapare, läsare och föräldrar att bibliotekets arbete är otroligt värdefullt, därför känns den här utmärkelsen speciellt fin.

Till *Rassel prassel puss* finns också ett pedagogiskt material, som har skapats av Sydkustens landskapsförbund och Folkhälsan. Boken fick i våras en uppföljare, *Rassel prassel promenad. Poesi bland barr och blad* (2017).

Malin Hollmén

Vuxna idylliserar ofta barnlitteraturen

Många vuxna har en förenklad och idylliserad bild av vad barnlitteratur ska vara, säger den svenska författaren och illustratören Stina Wirsén, apropå de reaktioner som en del av hennes böcker och figurer har väckt.

Stina Wirsén var en av författargästerna under Finlands svenska biblioteks dagar i Närpes i september och berättade där om sin digra produktion.

Hon har tecknat varje dag sedan ettårsåldern och ser det som en ynnest att få jobba med något hon älskar och behöver.

Hon tecknar både för vuxna och barn. För vuxna har hon bland annat tecknat mode och illustrerat resereportage och nyhetstexter i Dagens Nyheter. För barn har hon sedan 1990-talet ritat mängder av brokiga och tokiga figurer i både egna och andras böcker.

Mest känd är hon kanske för barnboks-serien om Rut och Knut, som hon har gjort tillsammans med sin mamma, författaren **Carin Wirsén**, samt för "Vem"-serien för småbarn.

Stina Wirsén var en efterlängtd gäst på biblioteksdagarna i Närpes.
Foto: Malin Hollmén

Stina Wirséns fulgulliga Nalle. Vem-böckerna är små till formatet och har få sidor, men innehållet är stort. Bild: Stina Wirsén

Vem-böckerna, med figurerna Nalle, Fågel, Kanin, Katten, Nallegrisen med flera, började hon göra när hennes son var ett år. Hon tänkte sig dem först som ordlösa, men förlaget ville ha text.

– Jag hittade då ett helt eget språk för dem, som är präglad av min kommunikation med min son just då. Böckerna är ganska självbiografiska.

Vem-böckerna är små till formatet och har få sidor, men innehållet är stort. Böckerna skildrar familjer, barndomen och hela livet på ett mångsidigt sätt och undviker inte svårare frågor. Även om Vem-världen enligt Stina Wirsén är ganska idyllisk, så finns här också plats för vuxna som inte har tid, som grälar och lider av barnlöshet, barn som slår och retas och släktingar som dör.

Wirsén berättar att hon har fått negativa reaktioner från vuxna på en del saker i böckerna, men aldrig från barnen. Det visar,

Stina Wirséns krumeluriga figurer och finurliga texter skildrar familjer, barndomen och hela livet på ett mångsidigt sätt. Bild: Stina Wirsén

menar hon, ett många av oss vuxna har en förenklad bild av vad barnlitteratur ska vara och vad barn klarar av att höra och läsa.

Ville bygga nya hjältar

Med det förklarar hon också en del av den uppståndelse som uppstod kring en av hennes figurer, Lilla Hjärtat, för några år sedan.

Lilla Hjärtat var en av figurerna i barnbokserien Brokiga, som inleddes med *En liten skär och många små brokiga* (2006). Hon var en kolsvart flicka, med stora ögon, uppstående flätor med hjärtan och en mun som

ibland var ett streck, ibland en boll.

– Min intention med henne var att göra en svart liten flicka med stark personlighet till hjältinna.

Lilla Hjärtat fanns i böckerna i flera år, men när hon och de andra små brokiga skulle bli film hösten 2012, var det kört. Någon tolkade henne som en rasistisk nidbild av svarta barn, andra hakade på och snart var drevet mot illustratören i gång.

Det blev en aggressiv kampanj med hatmejl, diskussioner på sociala medier, insändare och demonstrationer. Det här tog

knäcken på Stina Wirsén, som för första gången någonsin slutade att teckna för en tid.

I dag berättar hon lugnt och helt kort om Lilla Hjärtat och konstaterar att hon inte längre finns. Hon har i stället fått en lillasyster, Lilla Ärta, som är brun, inte svart.

– Lilla Ärta var mitt svar. Får hon vara med nu om hon är brun och inte svart? Och det får hon tydligen, för det har inte blivit något nytt drev.

Fritt att välja

Stina Wirsén tycker att det är viktigt att litteraturen skildrar mångfald och att det finns böcker av alla slag. Barn gillar olika saker, precis som de också blir rädda för olika saker. Hennes två äldre barn fick bara se Pingu-filmer när de var små, medan sonen som föddes tio år senare såg Harry Potter-filmer i treårsåldern.

– Jag hoppas att biblioteken får fortsätta leva med ett rikt utbud, så att man kan välja och välja bort enligt vad som passar ens barn.

Stina Wirsén bidrar själv till mångfalden med de långt över femtio barnböcker som hon gjort själv eller medverkat i. Förutom med sin mamma har hon samarbetat med bland andra **Ulf Stark** i flera böcker (*Hallå där inne!*, *En stjärna vid namn Ajax*, *Systemen från havet*). Hon säger att det var tungt och en stor förlust när han gick bort.

Den här hösten har hon ett samarbete med **Martin Widmark** på gång.

Malin Hollmén

För de yngsta. Stina Wirséns Vem-böcker och kartongböcker om alla små brokiga.

STINA WIRSÉN

Författare och illustratör

Fyller 50 år nästa år.

Bor i Stockholm.

Mamma till tre barn.

Böcker i urval: Ahmed Anka och Ödlan Örjan (2004), Leka tre (2005), Sockerbullen på Kruskakullen (2008), Jag (2012), Du, dikter för nyfödingar (2017), Cirka 10 böcker om Rut & Knut (författare Carin Wirsén), cirka 20 Vem-böcker, cirka 15 böcker om Liten Skär och alla små brokiga (kartongböcker och andra).

Böckerna översatta till 15 olika språk, bl.a. finska, tyska, somali, persiska.

Astrid och rasismen

Astrid Lindgrens bok Kati i Amerika (1948) är intressant främst som tidsdokument, och förtjänar att läsas för det lindgrenska språkets skull. Den utgör också en bakgrund till negerkungsdiskussionen och andra likartade debatter om hur språk är föränderligt.

Ordet ”neger” är numera helt oanvändbart, med undantag för situationer där användningen i sig problematiseras eller diskuteras. Annars är ordets rasistiska konnotationer i dag så starka att den som använder det offentligt i bästa fall framstår som en tölp. Skit samma att det betyder ”svart”. Det betyder en massa annat också.

(Senast ordet ”neger” hamnade på agendan var i somras då den svenska journalisten Janne Josefsson hävdade att folkbiblioteket i Botkyrka hade bränt gamla upplagor av *Pippi i Söderhavet* av ideologiska skäl. Josefsson ansåg att böckerna i stället borde bevaras som ett dokument av sin tid. I de äldre upplagorna av *Pippi i Söderhavet* kallas Pippis pappa ”negerkung”. Böckerna har sedan dess ersatts med en ny utgåva där ordet bytts ut till ”söderhavskung”. Red.anm.)

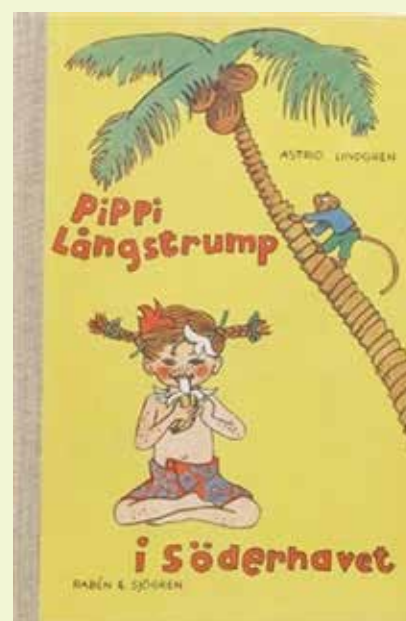
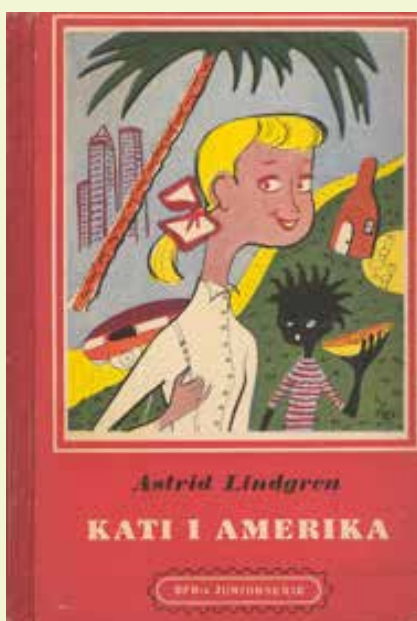
Astrid Lindgren sade själv redan på 1970-talet att hon ångrade ”idiotin” med att göra pappan till negerkung, men man kan ändå mycket väl tänka sig situationer där den revisionistiska iver och efterhandscensuren går för långt. Det finns förstås ett pedagogiskt problem när publiken utgörs av mycket unga barn, men också uppenbart rasistiska verk eller passager kan genom innehåll, form, språk och ordval berättar något potentiellt viktigt om en annan tid eller ett annat samhälle. Att verk kan vara problematiska är i sig inte problematiskt. Och att bara minnas det som är vackert och aktivt gömma och glömma det som är fult är historielöst.

För att ge frågan om just Astrid Lindgren och ordet ”neger” en historisk kontext rekommenderas läsning av boken *Kati i Amerika*. Den är ett resultat av en resa Lindgren

gjorde i USA 1948 (samma år som *Pippi i Söderhavet* gavs ut), en sorts hybrid mellan flickbok och resereportage.

Här talar Lindgren om ”negrer” minst ett hundratal gånger, men det är också uppenbart att en revision skulle våldföra sig på historien, att kontexten skulle blir förljugen om ordvalet anpassades för 2000-talet. *Kati i Amerika* är intressant främst som tidsdokument, och förtjänar att läsas för det lindgrenska språkets skull. Den utgör också en bakgrund till negerkungsdiskussionen och andra likartade debatter om hur språk är föränderligt.

Lindgren använder här ”neger” utan att uppfatta någon kränkande dimension i ordet. De konnotationer som ordet skall få har helt enkelt ännu inte uppstått, eller så ligger de så djupt inbäddade i ordet att den tidens människor inte lyckas identifiera

Kati i Amerika utgör en bakgrund till negerkungsdiskussionen och andra likartade debatter om hur språk är föränderligt.

dem. Ännu ett drygt decennium efter att Pippiböckerna och *Kati i Amerika* skrevs kommer Martin Luther King att använda ordet "negro" i sitt berömda tal om sina drömmar om ett jämlikt samhälle.

Det intressanta med *Kati i Amerika* är att Lindgren reflekterar över andra ord som används för att beskriva svarta i Amerika i slutet av fyrtioalet. Och att hon uttryckligen identifierar ord som "nigger", "picaninnie" och "darkie" som nedsättande. (Och nej, att "darkie" bara betyder "mörk" är ingen ursäkt i hennes ögon.)

Det direkt antirasistiska engagemanget går heller inte att ta miste på. Alteregot Kati upprörs över segregeringen i sydstaternas bussar, dumpar en dejt för att han är rasist och besöker den svarta hotellstäderskan Rosie i hennes hem i en fattig svart stadsdel i New Orleans. Precis vad som är fakta och vad som är fiktion är lite oklart, men det vore märkligt om besöket inte är självupplevt. Rosie är först skeptisk till Lindgrens intresse, sedan förtjust och smickrad. Lindgren noterar med typisk ironi det absurda i att hennes besök kan väcka en sådan hänförelse, bara för att hon är vit "och ville nedlåta sig till att göra ett besök i hennes hem".

Litterärt sett är *Kati i Amerika* en halvmesyr, som Lindgren själv inte var stolt över. Men slutet av kapitel 15, det som handlar om besöket hos Rosie, kan vara värt att citera:

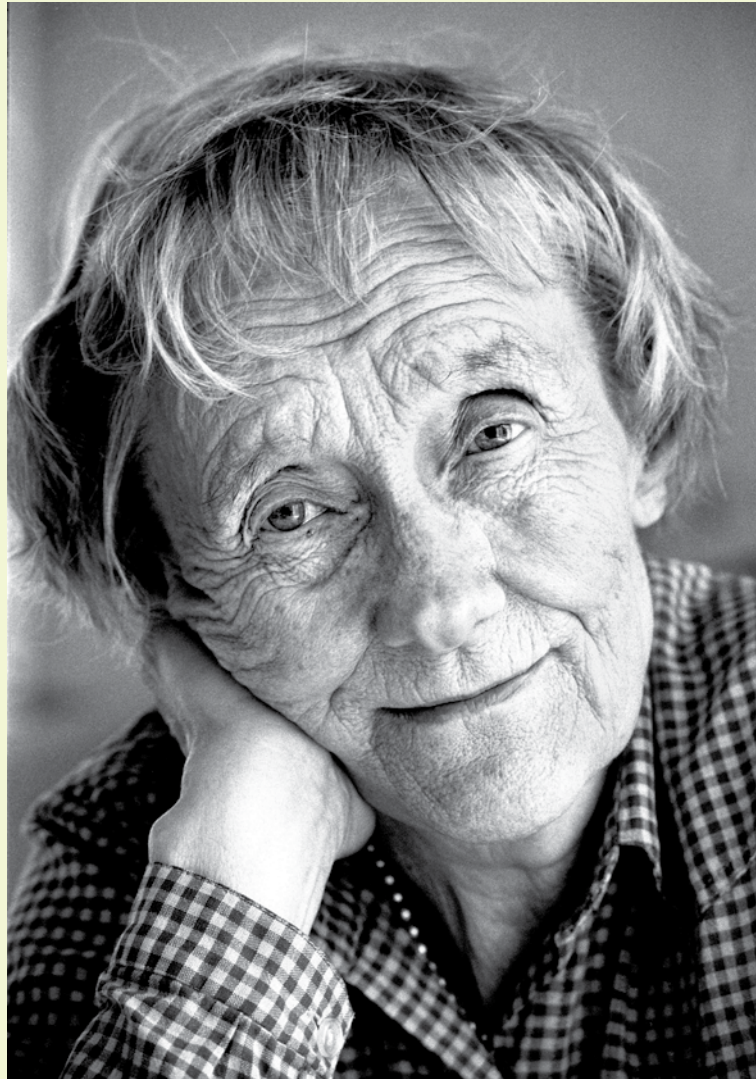

Foto: © Jacob Forsell

"Hade jag hört den här, undrade Rosie. Och så sjöng hon för mig och för ungarna som stod käppraka och stirrade:

*Southern trees bear a strange fruit.
Blood on the leaves and blood at the root.
Black bodies swinging in the Southern breeze.
Strange fruit hanging from the poplar trees.*

Jag gick till fots hem så långt jag orkade. Jag gick genom de eländigaste negerkvarter tills jag fick skoskav. Det gjorde ont. Men jag hade mera ont invärtes. Och det kändes på något sätt rättvist att jag åtminstone hade lite skoskav. Jag gick och gick, och jag mumlade små heta förbannelser mellan läpparna. Små heta förbannelser över min egen ras.

Till sist fick jag fatt i en taxi. Det var chauffören i den taxin, som sa att en bra neger är en neger fem fot under jorden. Och då klev jag ur bilen och haltade hem till hotellet.

Där tog jag av mig skon och blåste på skoskavet. Det var det enda roliga jag hade den dan."

Fredrik Sonck
är kulturchef på Hufvudstadsbladet

Kolumnen publicerades i Hufvudstadsbladet den 1.2.2015.

Alla kan läsa och hör sen!

Om tillgängliga medier på bibliotek

”Information ska finnas tillgänglig för alla att vid samma tidpunkt, till samma kostnad och i ett format som var och en kan ta till sig”

(Svenska Daisykonsortiet)

”Var det någon av er som tänkte på trapporna när ni kom hit idag”? Den till synes enkla frågan överrumplade mig. Fortbildningen handlade om tillgänglighet, normkritik och utformningen av de offentliga rummen. Ingen av oss deltagare hade fäst någon vikt vid den rätt knöliga och smala trappan.

Samma fråga om tillgänglighet och olika slags fysiska och digitala ”gate-keepers” skulle kunna ställas om läsning och information. Finns det information i olika format om och i det offentliga rummet, debatten, kulturarvet så att alla kan ta del av det eller förväntas du vara seende, svenskspråkig och läskunnig?

Under hösten har jag glädjen och förmånen att besöka folkbiblioteken i Uppsala Län inom ramen för *Alla kan läsa och hör sen* – ett projekt som fokuserar på arbetet med tillgängliga medier på biblioteken. Det

finansieras av Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) och är ett samarbete mellan läns- och regionbiblioteken i Gävleborg, Dalarna och Uppsala.

Jag har pratat med kollegor på fältet om allt ifrån inställningar på Daisyspelare, appar för talböcker, taktila böcker på Äppelhyllor och flerspråkighet. Frågor och perspektiv om tillgänglighet – ett folkbibliotek för alla i lokalsamhället – uppfattas som angelägna och att det är ett arbete där mycket finns att göra, både lokalt men också nationellt.

Det demokratiska uppdraget

Genom att utgå från varje människas behov och möjligheter ska folkbiblioteksverksamheten erbjuda och tillhandahålla information och litteratur så att den sociala och digitala kompetensen och delaktigheten

kan öka. För det är när människor får och ges ökad kunskap och förutsättningar att utbyta åsikter, hantera sin vardag, diskutera, fördjupa sig som demokratin stärks och utvecklas. Alltid viktigt att ha i åtanke för oss som jobbar med eller på ett bibliotek.

Vad är då tillgängliga medier? Det är medier som är anpassade för personer med läsnedsättning eller bristande läsförmåga. Det kan vara talböcker, lättlästa böcker, taltidningar. Här skulle jag hellre vilja tala om medier för personer som läser på andra sätt än det traditionella. Säg istället läser med öronen eller med händerna. Syftet med projektet är att göra det möjligt för alla att kunna ta del av berättelser och information. De är inte och får inte vara fastlåsta i ett och samma format, som dessutom kräver dyr apparatur och komplicerad teknik.

Alla kan läsa – i praktiken

Biblioteken som är med i *Alla kan läsa*-projektet får två taltidningsprenumerationer i ett års tid bekostade, en ipad och fortbildningar inom området.

När det gäller val av dagstidning har de flesta valt Uppsala Nya Tidning och en lokaltidning. Livet är ju som bekant lokalt och för många taltidningsanvändare är just vad

Den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor. Foton: MTM/Apelöga

Taltidningen i surfplatta.

Tillgängliga medier är medier som är anpassade för personer med läsnedsättning eller bristande läsförmåga. Det kan vara talböcker, lättlästa böcker, taltidningar.

som händer i närsamhället det viktiga. Under våren kommer dessutom Uppsala Nya Tidnings lokalreportrar – genom ett samarbete med projektet – att åka till länets bibliotek för att diskutera lokaljournalistikens betydelse idag på plats. Det är viktigt, inte minst med tanke på att det nästa år är valår i Sverige. Många funderar på hur tillgängliga medier ska kunna placeras i rummet på ett naturligt sätt. En utmaning i förmedlingsarbetet är att tillgängliga medier i allt högre grad blir digitala, och därmed osynliga i biblioteksrummet. Hur kan biblioteken då arbeta för att synliggöra dessa resurser för användarna?

En viktig grupp i diskussionen om tillgängliga medier är Legimusanvändarna. Legimus är MTM:s digitala bibliotek, som kan

användas av alla som har en läsnedsättning. Med appen Legimus kan låntagaren själv ladda ner och läsa talböcker.

En del av projektet har varit att lyfta just bibliotekens arbete med Legimusanvändarna, som sällan använder sig av det fysiska lokalbiblioteket när appen väl är installerad och låntagarkontot fixat hos MTM.

Genom projektet hade också bibliotek möjlighet att låta de bibliotekarier som jobbar med tillgänglighet att delta i Svenska Daisykonferensen i november. Konferensen med temat Talboken i framtiden tog ett brett grepp på området tillgänglighet.

Summa summarum: Arbetet med tillgängliga medier och digital kompetens kommer inte att minska inom en överskådlig framtid – tvärtom.

Läsning av taltidningen i spelare. Foto: MTM/Elliot Elliot

Mot inkludering och tillgänglighet

Nu går Alla kan läsa-projektet mot sitt slut. Glädjande nog har samtliga bibliotek i länet kommit igång med sina taltidningsprenumerationer och arbetar vidare med frågor och perspektiv som rör tillgänglighet i olika former. För det är det viktiga – att arbeta och verka för ett bibliotek utan onödiga hinder. Ett enkelt sätt kan vara att upprätta en s.k. baslista där det framgår vad de anställda ska kunna inom ramen för tillgängliga medier. Eller bokcirklar där deltagarna har läst en bok med öronen, kvalificerade Legimus-samtal eller inreda biblioteksrummet med fätölj anpassad för tillgängliga medier.

Ingen ska behöva välja bort biblioteket – eller uppleva att det inte är för mig – på grund av en funktionsvariation. Låt oss istället jobba och verka för ett inkluderande och tillgängligt bibliotek – ett bibliotek för alla. Det behöver inte vara svårt eller kostsamt. Dessutom lönar det sig i längden.

Ylva Larsdotter

jobbar med projektet Alla kan läsa för Länsbibliotek Uppsala

Länsbibliotek Uppsala är inget fysiskt bibliotek utan har till uppgift att stödja folkbiblioteken och bidra till deras samverkan och utveckling i Uppsala län.

Lättlästa böcker från LL-förlaget.

Nog behövs gränspassager som berikar, som utvecklar

Det finns uppenbara skillnader mellan Sverige och Finland, och skenbara likheter, som kan skapa förvirring. **Bengt Kristensson Uggla**, svensk professor i filosofi, kultur och företagsledning vid Åbo Akademi, berättade under en föreläsning om när han började jobba i Åbo. Möten skulle bokas. "Kan vi träffas klockan 12 på tisdag?" frågade Bengt. "Det kan vi nog" fick han till svar. Många liknande, förvirrade samtal skulle utspela sig innan Bengt förstod att ordet "nog" i Finland inte har den vanligaste betydelsen det har i svenska, det vill säga "kanske", "troligen", "förmodligen".

"Den skenbara likheten är alltså en olikhet, som lär fortsätta skapa förvirring mellan svenskan och finlands-svenskan."

Att "nog" i finlandssvenskan betyder ungefär "verkligen", "utan tvivel", "helt säkert". Den skenbara likheten är alltså en olikhet, som lär fortsätta skapa förvirring mellan svenskan och finlandssvenskan.

Det krävs möten, samtal och gränspassager för att sådan förståelse ska nås. Och Bengt Kristensson Uggla har skrivit en bok med titeln *Gränspassager*. Där står att läsa om hur människor kan stänga in sig i "kognitiva nationalstater", där den egna bubblan av kunskaper och synsätt blir rådande. Det egna territoriet försvaras – disciplin betyder ju både ämne och lydnad – och gränser upprättas. Tvärvetenskap kan ses som något suspekt, som en blandning av ämnen, som en mångkultur. Det Bengt Kristensson Uggla skriver om, och den professur han innehar, handlar om att det tvärtom är gränspassager som är berikande, som utvecklar, som skapar det intressanta.

Kunskapen i Sverige om den gemensamma historia som Sverige och Finland har kan nog (välj själv synonym) sägas vara liten. Sverige har haft fred i mer än två hundra år, och Finlands 1900-tal har beskrivits som en rad ofullbordade katastrofer. Går det att säga att det finns ett krigsskadat Finland sida vid sida med ett fredsskadat Sverige?

Krig blev också temat för FINNDrama, som under hösten turnerat i Uppsala län. Skådespelare knutna till frigruppen Teater C från Uppsala har engagerats och gör åtta dramatiserade läsningar, med final på Tierps bibliotek under självständighetsdagen. FINNDrama är ett samarbetsprojekt mellan UusiTeatteri, Riksteatern, Turteatern, Dramaten, Svenska Regissörsföreningen, Dramalabbet och Stockholms stadsteater. Här kan scenkonstutövare mötas över gränser.

Går det att säga att det finns ett krigsskadat Finland sida vid sida med ett fredsskadat Sverige? frågar sig skribenten Stefan Eurenus. Foto: Museiverket/Musketti

Krigstemat var inget vi sökte, det behövde inte nödvändigtvis handla om krig, men två texter dök upp som vi kunde och gärna ville presentera för en publik i Sverige: *Krigsturister* av **Laura Ruohonen** (f. 1960) och *Snöbollskriget* av **Hagar Olsson** (1893–1979). I *Snöbollskriget* möter vi en familj i 1930-talets Finland, där en liberal utrikesminister står emot sin protyske son och hans vänner. Pjäsen repeterades hösten 1939 på Helsingfors Folkteater, men ansågs för känslig och lades ned. Uruppförandet kom först 1981, på Lilla Teatern i Helsingfors i regi av Kaisa Korhonen. Endast en radioteaterversion fanns då sedan tidigare.

Krigsturister berättar om hur svenska turister reste för att på nära håll kunna bevaka sjöslag och spektakulära kanonbombningar under kriget som kallas det österländska kriget (även kallat Krimkriget eller åländska kriget) 1854–1855. Klyftan mellan dem som underhålls av kriget och dem som lider syns tydligt.

Uppsala län är finskt förvaltningsområde, och det innebär bland annat att vi ska lyfta fram finsk och sverigefinsk kultur och stärka möjligheterna för barn, vuxna och äldre att tillvarata och utveckla sitt finska språk och kulturarv. Efter läsningarna här i länet har ensemblen hållit i samtal med publiken. Det har då tydligt märkts att läsningarna haft en stor betydelse för publiken och att intentionerna med arbetet med finskt förvaltningsområde här prickat rätt. Egna minnen, släktingars berättelser och kopplingen till historien visar att historien

Hagar Olsson (1893–1978) var en finländsk författare, litteraturkritiker, dramatiker och översättare. Hon skrev bland annat pjäsen "Snöbollskriget" om en familj i 1930-talets Finland, där en liberal utrikesminister står emot sin protyske son och hans vänner. Pjäsen repeterades hösten 1939 på Helsingfors Folkteater. Mitt under repetitionerna förbjöd dock utrikesministeriet uppförandet av pjäsen då verkligheten plötsligt visade sig komma ifatt dikten. I höst turnerar pjäsen i Uppsala län.

Foto: Ateljé Sigurd Rasmussen/
Svenska litteratursällskapet i Finland

är närvarande och fortsätter att väcka reflektion om krig och fred, över gränserna.

Stefan Eurenus

*bibliotekskonsulent med inriktning
på läs- och litteraturfrämjande,
Länsbibliotek Uppsala*

Läsa, leka, leva!

Nina Frid: *Läsa, leka, leva!*
Om läsfrämjande och biblioterapi (BTJ Förlag 2016)

Vad är biblioterapi, och är det något som bibliotek borde syssla med? Det frågar sig **Nina Fridh** i boken *Läsa, leka, leva!* Fridh har tidigare skrivit om läsfrämjande bland vuxna i boken *Slutet på boken är bara början*, som handlar om bokcirklar, och i kolumner i *Biblioteksbladet*.

Biblioterapi är kort sagt användning av skönlitteratur i terapeutiskt syfte, antingen som samtalsterapi under överinsyn av läkare eller i mer fria former där läsningen i sig antas ha lindrande och förebyggande effekt på lättare psykiska problem. Fridh kopplar ihop biblioterapi med läscoaching och läsarrådgivning som en del av bibliotekets läsfrämjande arbete.

Är det här något som bibliotekarie borde känna till bättre? Har bibliotekarien läsfrämjande kompetens, och vari består den i så fall? "Alla" vet att det är till en bibliotekarie man ska vända sig för att få boktips, men är vi så bra på läsarrådgivning som vi borde vara? Boken ger många tankeställare men ger få färdiga svar.

För den som inte vet någonting om biblioterapi sedan tidigare finns här en lättillgänglig introduktion med exempel på olika biblioterapeutiska praktiker i olika länder. I Sverige är fenomenet rätt okänt men i Finland är det möjligt att studera till biblioterapeut på universitetsnivå och det finns också en förening för biblioterapi. För den som vill fördjupa sig i ämnet lönar det sig alltså att vända sig till den finsk- eller engelskspråkiga litteraturen.

Lisa Strömsholm

Träff för bibliotekschefer 2018

Regionförvaltningsverket arrangerar igen nästa år ett möte i form av ett seminarium för chefer och andra ledare inom kommunbiblioteken. Denna gång ordnas mötet i Tammerforshuset i Tammerfors 23.1.2018. Temat är ledarskap i praktiken och programmet leds av bibliotekscheferna Elisabeth Aldstedt och Johanna Hansson från Stockholm. De har tillsammans i höst utkommit med boken *Makten och ärligheten: Ledarskap i praktiken*. Programmet varvas med föreläsningar, workshop och diskussioner.

Att se bortom det egna jaget och ta in omvärlden

Bästa festpublik,

det är en ära för mig att få stå här ikväll och hålla festtal på bibliotekets nyinvi- gning. Den här platsen är viktig för mig och har betytt mycket för vilken riktning mitt liv har tagit; det var här jag hittade läsan- det och i läsandet hittade jag skrivandet. För en tid sedan kom jag över ett brev som jag skrev när jag var arton år och skulle söka in till folkhögskola. I ansökningsbrevet skrev jag om en särskilt betydelsefull läsoplevel- se. Jag skrev om en bok som jag bar med mig jämt och ständigt, läste på rasterna i skolan och gång på gång lånade hem. Det var **Michael Strunges** *Kristallskeppet* som jag hittade, här på biblioteket – och jag vågar lugnt påstå att jag mångdubblade utlåningsstatistiken på lyrikhyllan med alla mina omlån. I ansökningsbrevet till Ölands skrivarskola skrev jag med en tonårings högmod: ”Jag blev en poet när jag lånade hem den här boken”. Kanske finns det en smula sanning i den formuleringen, för det jag tycks ha lärt mig av att läsa *Kristallskeppet* om och om igen är att våra läsupplevelser formar oss, våra möten med litteraturen hjälper oss att utvecklas.

Jag har växt tillsam- mans med låne- disken på Korsnäs

bibliotek. Mina minnen från biblio- teket liknar ett kroppsminne: jag minns de tunga högarna med bilderböcker som jag och mina syskon lånade när vi var små, så små att vi inte ens såg över lånediskens kant. Lånedisken är en sorts dörrkarmsmar- kering där jag dragit olika streck för åren som gått under min uppväxt. Jag minns hur jag så småningom såg över lånediskens kant, så småningom lärde mig att orientera mellan bokhyllorna och hitta fram till den som hade störst dragningskraft, i mitt fall lyrikhyllan. På så vis är min lånehistorik på Korsnäs bibliotek också en historik över mig som människa, precis som den är för oss alla som kommit hit och utvecklats med de bokhögar vi ställt på disken i olika ske- den av våra liv.

Biblioteket är för mig en plats för utveck- ling. Det är på biblioteket vi redan som barn introduceras för litteraturen, men inte bara litteratur i sig, utan ock- så vad lit- teratur k a n

vara för var och en av oss. Jag kommer ihåg när litteraturens möjligheter för första gången uppenbarade sig för mig – och det var när Carita Nyström startade ordkonst- verksamheten här i byn. Vi var en ganska stor barnaskara som träffades här på nit- tiotalet. På lördagarna när biblioteket var stängt för allmänheten, var vi välkomna in. Vi skrev i solstrimmor mellan bokhyllorna och pratade med Carita om böcker och dik- ter med den självklara utgångspunkten att vi alla hade rätt till att vistas i litteraturen. Det är en fantastisk utgångspunkt att få med sig så tidigt i livet. Mina första minnen av att skriva är alltså också minnet av att vara en del av ett sammanhang, av litteratu- ren som en gemenskap.

Bibliotek har alltid varit en fast punkt i li- vet för mig. Varje gång jag har flyttat till en ny ort har det varit min högsta prioritet att skaffa lånekort på det lokala biblioteket. Det har varit en självklar ritual för att skapa en känsla av tillhörighet på en ny plats. Vid det här laget har jag ganska många biblioteks- kort och vart och ett av de här biblioteken har på olika vis varit med och lagt grunden till att jag själv idag arbetar med litteratur. När jag efter gymnasiet flyttade till Öland för att gå på den där skrivarskolan var dikt- samlingarna jag lånade på Kalmar biblio- tek lika stor del av min skrivutbildning som textsamtalen och undervisningen. Det hade börjat gå upp för mig att läsan-

”Jag tror att många kan känna igen sig i tanken om biblioteket som en fast punkt i tillvaron. Jag tänker på de människor som just nu saknar en fast punkt, som saknar både hem och en känsla av tillhörighet. Jag tänker på de många nyanlända som väntar på asylbesked, som väntar på att få börja kalla en plats för sitt hem. Och jag tror att biblioteket åtminstone kan vara ett ställföreträdande hem, åtminstone en fast punkt i en ny tillvaro.”

det är en omistlig del av skrivandet. Att läsa är att ingå i en gemenskap – en gemenskap som finns till för oss alla.

Läsning omtalas ibland som en inåtvänd syssla, men är det inte tvärtom en utåtvänd syssla? Läsning är ju ett utmärkt redskap till att se bortom det egna jaget och ta in omvärlden. Det är en syssla som kanske utförs i ensamhet, men som bidrar till en känsla av samhörighet. Det som kan se ut som en egennyttig syssla, hjälper oss tvärtom att bli samhällsnyttiga – att titta ner i en bok är att också blicka ut över världen. Så istället för att vända oss inåt, vänder vi oss i läsningen utåt, och släpper in det som fram till dess har varit främmande. Den samhällstillvända läsningen är något som inte minst biblioteken slår vakt om. Här förvaltas litteraturens möjligheter så att de i förlängningen kan möta de nya behov som uppstår i samhället och hos besökarna. För biblioteken är inte längre bara en plats för utlåning av böcker – biblioteken bär också ett socialt ansvar och är inte minst en plats för den gemenskap som behöver skapas även utanför läsakten.

Jag tror att många kan känna igen sig i tanken om biblioteket som en fast punkt i tillvaron. Jag tänker på de människor som just nu saknar en fast punkt, som saknar både hem och en känsla av tillhörighet. Jag tänker på de många nyanlända som väntar på asylbesked, som väntar på att få börja kalla en plats för sitt hem. Och jag tror att biblioteket åtminstone kan vara ett ställföreträdande hem, åtminstone en fast punkt i en ny tillvaro. Det råder brist på offentliga rum som är öppna på lika villkor för alla. Biblioteket är därför en av de få självklart demokratiska mötesplatser vi har idag. Här hör

Matilda Södergran är poet, kritiker och översättare. Hon är född och uppvuxen i Korsnäs och numera bosatt i Sverige. I fjol lyfte Svenska Dagbladet henne fram som en av Sveriges 20 viktigaste unga poeter. Foto: Theo Elias

Södergrans senaste diktsamling Lotusfötter utkom 2014. Nästa år utkommer Överlevorna.

ingen hemma mer än någon annan. Här får vem som helst sätta sig en stund om så bara för att vila benen eller låna datorn. Vi ska inte förminska det lilla i en tid då utanför-

skap och samhällsklyftor hela tiden ökar. För det som är litet för någon, kan vara det största för någon annan. Lånekortet är mer än en bit plast – det är en symbol för att vi alla, oavsett bakgrund, ärende, ålder eller ekonomiska förutsättningar, får ingå i en gemenskap, om den så uppstår i vårt möte med litteraturen eller genom de rutiner som ger oss mening i livet, som att varje dag gå till biblioteket och läsa dagens Vasablad.

Nej, vi ska inte förminska bibliotekets roll i ett demokratiskt samhälle. I tider av nedskärningar och kortsiktiga lösningar kan alla koschungar vara stolta över bibliotekets självklara plats här i byn. Vi kan vara stolta över att Korsnäs kommun i tider då många bibliotek på småorter stängs, istället väljer att satsa på biblioteket. Det är en tydlig signal om att man begriper bibliotekets värde och vikten av att värda den här mötesplatsen. I Korsnäs bibliotek finns plats för visioner – stora till små. Vi står nu i ett nyrenoverat bibliotek, en av många förverkligade visioner, i ett vackert utrymme som kommer att fortsätta föra många människor närmre litteraturen och närmre varandra. Jag vill avsluta med att läsa några rader ur dikten ”Visioner” ur Kristallskeppet som till min stora glädje fortfarande står kvar på lyrikhyllan:

Nya visioner skall komma med dagarnas allsökande ljus. Det vet jag stillatigande med nattens tystnad, ännu innan solen har rundat världen.

Nya världar skapas, för var sekund som går. Runda silkespupper som kommer att sprida sina vingars möjligheter i dagens ljus.

Matilda Södergran

Det här festtalet hölls vid nyinvigningen av Korsnäs bibliotek den 15 januari i år.

Mingel vid FSBF:s traditionella träff på bokmässan i Helsingfors.
Foto: Janne Rentola

Finlands svenska
biblioteks dagar ordnas
nästa gång i Helsingfors
den 23–24 maj 2018

Finlands svenska biblioteksforening 2017

Ordförande

Karolina Zilliacus
bibliotekschef
Pargas stadsbibliotek
tfn 040 733 1954
ordforande@fsbf.fi

Södra Finlands sektion (SFS)

Styrelsemedlemmar:
Lisa Strömsholm
Barnbibliotekarier
Raseborgs stadsbibliotek
lisa.stromsholm@raseborg.fi

Malin Hollmén
Servicechef för bibliotekstjänster
Sibbo kommunbibliotek
malin.hollmen@sibbo.fi

Helena Andersson
Servicechef
Esbo stadsbibliotek
helena.andersson@espoo.fi

Ersättare:

Ylva Larsdotter
Bibliotekarier
Länsbibliotek Uppsala
ylarsdotter@gmail.com

Eva Höglund
Bibliotekarier
Åbo Akademi bibliotek
eva.hoglund@abo.fi

Martin Ginström
Bibliotekarier
Svenska litteratursällskapets
bibliotek
martin.ginstrom@sls.fi

Österbottenska sektionen (ÖS)

Styrelsemedlemmar:
Kristine Bårdén
Biblioteksfunktionär
Stadsbiblioteket i Närpes
kristine.barden@narpes.fi

Maria Kronqvist-Berg
Bibliotekschef
Malax kommunbibliotek
maria.kberg@gmail.com

Helena Österblad
Biblioteksfunktionär
Malax kommunbibliotek
helena.osterblad@malax.fi

Ersättare:
Åsa Broo
Fredrikakoordinator
Fredrika-biblioteken
fredrikakoordinator@gmail.com

Nina Åbrandt
Biblioteksfunktionär
Kronoby kommunbibliotek
nina.abrandt@kronoby.fi

Lotta Karlström
Biblioteksfunktionär
Nykarleby stadsbibliotek
lotta.karlstrom@nykarleby.fi

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Studenter, arbetslösa, pensionärer och moderskapslediga 10 €
Konto:
IBAN: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till medlem@fsbf.fi

Webbplats

www.fsbf.fi
Du hittar oss också på Facebook (Finlands svenska biblioteksforening) och Instagram (fsbf.fi).